

Nr. 22
(328)

22 mai-4 iunie 1996

Suplimente gratuite:

• **Scriitori britanici în România**

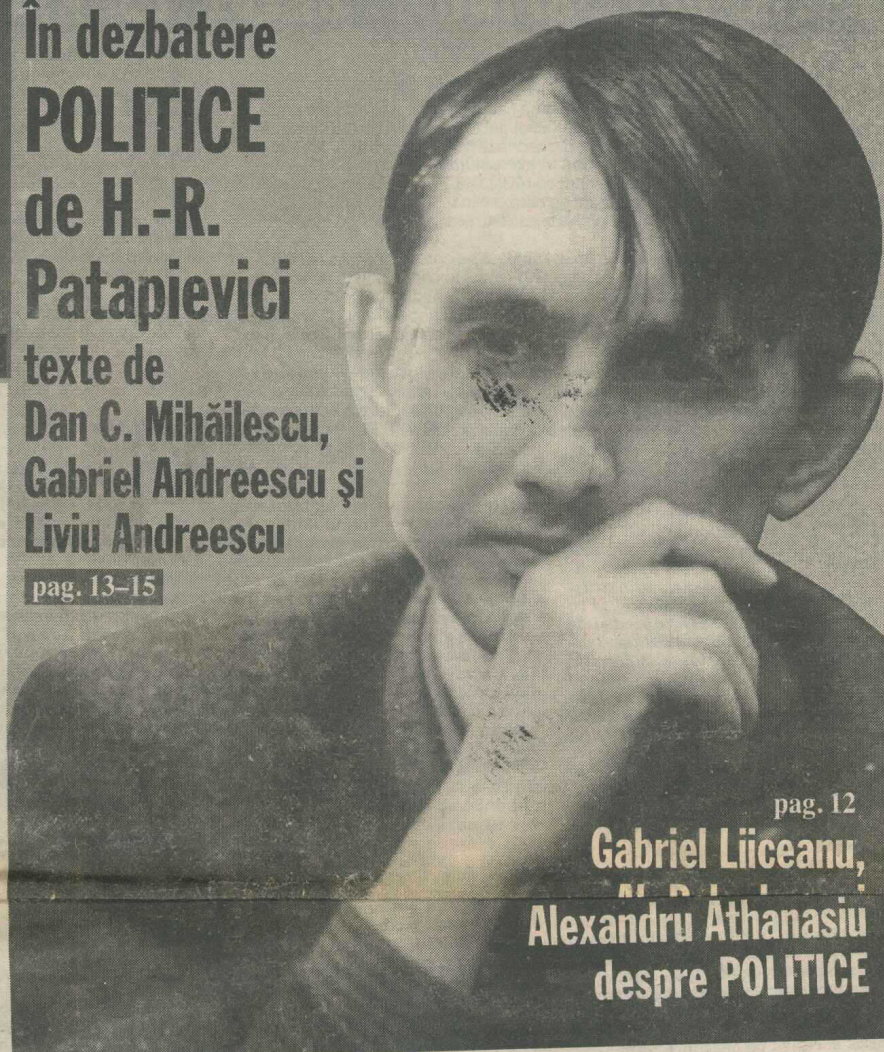
• **Față în față cu Dinu Patriciu, candidatul PL'93 la Primăria Capitalei**

Octavian Paler: Fragmente de jurnal american pag. 11

În dezbateri POLITICE de H.-R. Patapievici

texte de **Dan C. Mihăilescu, Gabriel Andreescu și Liviu Andreescu**

pag. 13-15

pag. 12

Gabriel Liiceanu, Alexandru Athanasie despre POLITICE

58B-16

Ce este, ce trebuie să fie un bun primar? În nici un caz el nu ar trebui să se reducă la un bun administrator, la un „manager”, cum se spune azi pe „romângește”. Dacă ar fi așa, primarul nu ar trebui ales prin votul cetățenilor, ci desemnat în urma unui concurs tehnic de către o comisie de buni specialiști.

În realitate, primarul trebuie să fie un om politic, care să decidă mai ales asupra direcției de alocare a resurselor unei comunități, atunci când există numeroase astfel de direcții posibile. Problema primarului nu este, de exemplu, pur și simplu că drumurile localității trebuie reparate, ori că trebuie extinsă rețeaua de canalizare și nici modul în care aceste operații ar putea fi duse la bun sfârșit. Problema lui reală este să decidă și să-i convingă pe concetățenii săi să decidă că, având în vedere caracterul limitat al fondurilor de care se dispune întotdeauna, trebuie preferată ori îmbunătățirea drumurilor, ori extinderea rețelei de canalizare. Sau că e mai bine să se amelioreze dotarea școlilor existente, decît să se construiască alte școli noi cu vechea dotare (ori invers). Sau că e mai bine să se construiască peste rîul din apropierea satului un pod de lemn ieftin dar mai puțin durabil, decît un pod metalic scump și mai durabil (ori invers). Deciziile respective nu sînt tehnice, ci politice, deoarece ele reduc gradele de libertate nu doar în temeiul unor judecări de fapt, ci mai ales al unor judecări de valoare, pun în acțiune filosofii alternative despre viață și despre configurația viitorului, filosofii pentru care

comisiile de specialiști nu-și pot decît declina competențele.

Alegerea primarului și a consiliului local înseamnă, prin urmare, alegerea între mai multe sisteme de priorități fundate pe judecări de valoare: comunitatea decide, alegînd, filosofia generală de viață după care își va alocă propriile resurse. Aceasta însă presupune neapărat că ea deține controlul asupra propriilor resurse, asupra destinației cărora poate decide în chip suveran.

Ori, exact această condiție esențială nu există acum în România. Comu-

sens al cuvîntului, ci doar administratori mai buni sau mai răi. Candidații fac acum mare caz de competențele lor profesionale, de experiența lor de conducere, de aptitudinile lor sportive, ori de cele de oameni de afaceri, ba chiar și de relațiile lor cu primari și personalități politice din străinătate, dar toate acestea nu au nici cea mai mică legătură cu caracterul esențialmente politic al funcției pentru care candidează. Ori, exact acest caracter nu poate fi pus în valoare în contextul sistemului administrativ al României de azi, iar pentru felul cursei ce va fi, eventual, mîine, nu e nefiresc să orga-

pe care orice grup de experți le-ar putea formula mai bine, mai ieftin și cu mult mai puțină zarvă.

De fapt, așa cum stau lucrurile în realitate, alegerile locale de peste cîteva zile nu au aproape nici un sens „local”. În mare, sistemul rămînînd deocamdată nealterat, ele vor conduce la formarea unei garnituri de primari și de consilieri nici mai competente, nici mai active, nici mai puțin corupte decît cea de pînă acum. Ar fi și absurd să obții buni politicieni cînd propui tehnicieni, dar și să ai buni tehnicieni, cînd îi desemnezi prin vot universal. Și e o farsă să propui alegeri locale într-o țară în care autonomia comunităților a rămas o vorbă uitată pe hîrtia tratatelor internaționale și în care descentralizarea autentică este adesea inculpată ca producătoare de „destabilizare” și de „separatism”.

Dacă punem în paranteză oportunitatea de a arăta, prin vot, actualei puteri acordul sau dezacordul cu felul în care ea a guvernat, actualele alegeri locale servesc doar la exhibarea mușchilor partidelor politice (deopotrivă de la putere și din opoziție), ce au privirea ațintită la orizontul alegerilor parlamentare. Ele sînt un fel de simulare „in vivo” a scrutinului de la toamnă, atunci cînd simulările „in vitro” – sondajele de opinie – par insuficiente, sau nesigure. În așteptarea galei de box din septembrie-octombrie, se pare că sîntem invitați acum, la începutul lui iunie, numai la un fel de spectacol de culturism.

ANDREI CORNEA

Un spectacol de culturism

nitățile locale încă nu pot percepe impozitele locale și constitui bugete locale complet independente de puterea centrală. Ele continuă să primească cea mai mare parte a bugetului „de sus”, aproape la fel ca niște unități bugetare. Apoi, ele nu dispun de un patrimoniu clar delimitat și, în sfîrșit, sistemul delegării puterii centrale prin prefecți dotați cu puteri extrem de largi face ca primăriile să aibă o foarte limitată libertate de alege. Așadar, primarii, oricît ar dori-o, nu pot fi, nici în 1996, primari în adevăratul

nizăm alergări acum?

Mi se pare absolut bizar că, în această situație, anumiți politicieni, jurnaliști și reprezentanții unor organizații civice se mai arată nemulțumiți de posibilitatea unui absenteism masiv. Îndemnurile pioase de participare la vot rămîn însă pură ipocrie: căci ar fi, într-adevăr, anormal dacă lumea ar vota masiv primari care nu vor fi primari, ar desemna consilii care nu vor fi consilii, ar decide între candidați care nu propun politici, ci lasă să circule clipuri cu schițe tehni-

IMPORTANT!

Către cititorii revistei „22” din străinătate

Îi anunțăm pe cititorii noștri din străinătate care își procură revista (fie prin abonamente, fie prin cumpărare directă) altfel decât prin redacție, că distribuitorul care este RODIPET (difuzare de stat) procedează ilegal. Dreptul de difuzare, mai cu seamă în străinătate, aparține în exclusivitate revistei „22”.

RODIPET încalcă contractul semnat cu revista „22” prin care se stipulează expres că numai revista „22” are drept de difuzare în străinătate. RODIPET, difuzarea de stat, încasează astfel venituri care nu i se cuvin, sfidând înțelesurile contractuale.

Iată de ce îi rugăm pe cititorii noștri din străinătate care își procură revista altfel decât prin redacție să ne scrie, precizând modul în care ajung în posesia ei. Aceste mărturii ne sînt necesare a corecta prin Justiție nedreptatea care se face revistei „22”. Îi asigurăm pe cei care deja au un abonament plătit altfel decât prin redacție că nu vor fi afectați și că vor primi în continuare revista pentru care au plătit.

Facem acest apel convingși că dumneavoastră, cei ce trăiți într-o lume liberă în care se respectă legile economiei de piață, veți înțelege primul conținutul demersului nostru. Revista „22” este o publicație obligată să trăiască din propriile venituri, astfel încît hoția la care se pretează statul prin RODIPET nu ne poate lăsa indiferenți.

Onorată redacție,

Urmărind la TVR 2 „Serata muzicală” din 27 aprilie a.c., am fost plăcut impresionat de prestația artistică excepțională a formației „Pro Musica Nova” din Cluj-Napoca și de prezența în emisiune a acelei mari artiste care este Leopoldina Bălănuță. Anumite comentarii ale d-lui Iosif Sava, însă, care mă privesc mai direct, socot că ar trebui repute în discuție, în sensul unei mai mari corectitudini a informației, absolut necesară mass-mediei românești actuale. În vederea acestei clarificări și cu mulțumiri anticipate, vă rog să aveți amabilitatea de a publica în replică următoarea:

Scrisoare deschisă Stimate domnule Iosif Sava,

Am avut în repetate rânduri prilejul de a-mi exprima în scris și în public dezacordul față de modul în care concepți seria de emisiuni TV intitulate „Serate muzicale”. De fapt, acestea, după cum se desfașoară, ar trebui să fie intitulate altfel, și anume: „Iosif Sava și invitații săi în dialog despre orice și cîteva pe deasupra”; acele „cîteva” fiind în pauze de conversație ceva muzică, din cînd în cînd și la repezeală – la propriu și la figurat –, interpretată de interpreți, de obicei de mare talent, ținută pe undeva pe la colț și fără drept de cuvînt, decât la „ordin”. Aceste emisiuni îmi apar pe nedrept intitulate muzicale. Concepția despre ele pare mai degrabă de tip șezătoare rurală sau brigadă de agitație. Muzica nu face altceva decât să ilustreze, să „decoreze”, altfel zis, la un mod destul de lăutăresc, ocazional și nefuncțional, o emisiune așa-zis „muzicală” despre orice altceva decît muzică. Nici interpretii implicați nu dispun de timpul necesar a-și impune valoarea și nici problematica muzicală, de obicei eludată cu o „superbă” superficialitate, nu justifică timpul pierdut în fața micului ecran în intenția de a afla ceva: despre muzică, evident, despre eterna ei problemă, despre vechi și nou, ca în toate cele legate de cultură.

Am socotit întotdeauna că nu e bine așa, domnule Sava. Iar dacă am obiectii de fond în ceea ce privește „Seratele muzicale”, acestea cu siguranță nu se referă la intervențiile interlocutorilor dumneavoastră (cînd îi lăsați să vorbească), intervenții care întotdeauna m-au încântat prin idee și competență, ci asupra risipei – pe care o socotesc criminală, mai ales azi, aici și acum – a timpului de emisie TV destinat artei muzicale culte, timp ce ar trebui drămuț la centimă, fiind o problemă în primul rînd de educație culturală națională.

Faptul că nu pricepeți mare lucru

din fenomenul muzical contemporan nu are prea mare importanță: nu sunteți nici singurul, nici primul și nici ultimul din panoplia comentatorilor – și muzicali, și nemuzicali – de azi. Dar faptul că împiedică apariția acestei muzici pe post, prevalîndu-vă de funcția administrativă ce o ocupați la TVR, mi se pare totuși inacceptabil. Cu atît mai mult cu cît cunosc destule elemente tinere, poate nu chiar atît de intelgente ca dumneavoastră, dar bine și serios pregătite în domeniu, capabile oricînd să comenteze muzică așa cum trebuie. Iar dacă sunteți bine secundat în această chestie, după cum se arată, aceasta mă face să nu mă mai mir cîtuși de puțin că o personalitate precum Gabriel Liiceanu este permanent propus și respins în TVR și că noii admiși în organele de conducere ale mass-mediei naționale și-au început „glorioasă” carieră inițiind pensionarea unor virfuri artistice. Explicit sau nu, totul se plătește așa zice: altfel, cum ar fi putut ieși atît de „ponosiți” din „Seratele” dumneavoastră muzicienii ca Aurel Stroe, Dan Grigore și alții și nemuzicienii ca Dumitru Tepeșneg, Grupul pentru Dialog Social, diverși politicieni (de opoziție, evident) ș.a.m.d.? Politică „subțire”, d-le Sava, sau mă înșel eu?

Aș vrea să fiți convins că, omenește vorbind, vă doresc tot binele. M-am obișnuit de mult ca în această lume de pirliti să-l las pe fiecare în plata Domnului. De mult am strămutat, apropo de noțiune și Dilema), dușmănia pe un plan metafizic, mîrgînindu-mă ca în cazuri flagrante și devenite insuportabile de perseverență în prostie, incompetență, minciună și cîte altele să mai aplic uneori doar cite o veche și tradițională vorbă românească pe care nu aș vrea să o mai citez și aici. (Cu scop eminamente curativ, evident.) Dacă pînă și prin atîta lucru tot dușmani mi-am făcut, e treaba celor în cauză; eu nu pot decît să mă întristez.

Ceea ce v-aș solicita, însă, d-le Sava, cu tot respectul ce vi-l datorez, este să-i mai lăsați și pe alții pe post. Continuați-vă cu succes emisiunile: nu aș vrea să intru în conflict cu soacră-mea, care le tot urmărește cu sufletul la gură. Mergeți cu „Serate” cu tot la alt departament TV și continuați-vă cu aceeași consecvență dialogurile în prezența a tot ceea ce este mai valoros în viața noastră publică. Le voi urmări și eu cu mare interes, fiți siguri! Dar lăsați Muzica în seama profesioniștilor. Amintiți-vă că emisiuni despre muzică, de cea mai largă audiență, au fost cîndva realizate și de Radu Stan, și de Ștefan Zorzor, și de Costin Cazaban, spre a nu-i mai cita pe marii înaintași ca Jora, Ciomac și cîți alții. Să nu aveți impresia că nu mai avem deștepti: avem

destui și azi, și tineri și mai tineri, oricînd capabili a face și după alt tip decît cel pe care-l propuneți, cu talent și profesionalitate, emisiuni muzicale cel puțin la fel de bune pentru cel mai larg public.

Este necesară o operă consecventă de informare, educație și dezbatere concludentă a problemei Muzicii, o operă progresivă, concepută coerent și în perspectivă, prin toate mijloacele de comunicare ce le avem la îndemînă. Dumneavoastră nu o faceți; lăsați-i pe alții, că ea trebuie făcută. Primeți oricum asigurarea deosebitei mele înțelegeri și toată considerațiunea cuvenită.

Nicolae Brindus

Stimată redacție,

Cu greu îmi rețin indignarea în legătură cu articolul intitulat „O a doua mare gafă a președintelui CDR”, autor d-l Gabriel Andreescu, apărut în revista dumneavoastră nr. 18 din 1-7 mai 1996.

Nu sînt naționalist, dar chiar un minim de conștiință națională este de ajuns pentru a fi exasperat de modul cum tratează autorul istoria țării noastre, de desconsiderarea în care înecă aspirațiile poporului român, precum și disprețul față de drepturile noastre istorice, pentru a nu mai vorbi de prezumția și suficiența demonstrată în aprecieri la adresa președintelui CDR.

Fără îndoială, țara noastră se află la o mare răsucire istorică, asemănătoare unei dileme: fie de a renunța la revendicarea unor teritorii rupte din ființa țării noastre, pentru a încheia tratate de bună vecinătate în vederea integrării noastre în UE și NATO, fie de a nu încheia aceste tratate și a nu mai fi admisă în aceste organizații. Problema este de a ne decide pentru varianta cea mai puțin dezavantajoasă, fără, însă, a putea evita sacrificii dureroase.

Personal, eu inclin pentru integrarea în organisme europene și nord-atlantice, fapt ce ne-ar asigura (cel puțin așa sperăm) o protecție împotriva marelui imperiu moscovit, care ne-a stricat de atîtea ori destinul de-a lungul istoriei. Pe de altă parte, nu putem rămîne în afara Europei moderne și puternice, deoarece țara noastră, în pofida îndelungatelor influențe otomane și rusești, a aspirat întotdeauna la o apropiere de Vestul european. În plus, cultura și civilizația vest-europeană au pătruns puternic la noi în ultimele două secole, făcînd ca, prin multe creații materiale și spirituale, România însăși să contribuie la dezvoltarea acestei culturi și civilizații. Spre deosebire de I. Vianu, nu cred că tradiția noastră creștin-ortodoxă să fie un impediment pentru această integrare, argumentul contrar fiind servit de faptul că însăși Turcia mahomedană face parte din NATO.

Pentru aceasta va trebui, se pare, să renunțăm la revendicarea unor teritorii care au aparținut țării noastre prin formarea și nu prin cucerirea unor alte teritorii aparținînd altui popor.

Dar dacă nu putem formula această revendicare, cel puțin să dăm un semn, să facem măcar o evocare simbolică a drepturilor noastre asupra acestor teritorii, care să nu înmorminteze pentru totdeauna aceste drepturi, ceea ce s-ar putea face prin înscrierea în tratate a unei condamnări, de ambele părți, a pactului de tristă amintire Ribbentrop-Molotov.

Desigur, aceasta, după cum afirmă și d-l Andreescu, ar fi lipsită de orice efect juridic, dar, cred eu, ar avea cel puțin un efect moral, ar sugere

ra întregii lumi faptul că încă suferim de pe urma acestui pact.

D-l Andreescu nu este de acord cu aceasta, motivînd că ea nu ar face decît să întîrzie integrarea noastră europeană și nord-atlantică, prin faptul că Rusia și Ucraina nu vor semna astfel de tratate. Întrebarea este: de ce aceste țări refuză înscrierea în tratat a respectivei condamnări, dacă aceasta nu are nici un efect juridic? Care ar fi motivul, avînd în vedere că ambele țări au condamnat deja, public, pactul Ribbentrop-Molotov?

Dar culmea defetismului și a ignorării istoriei noastre o realizează d-l Andreescu cînd afirmă în articolul său că includerea condamnării pactului menționat în tratatele de prietenie cu cele două țări „nu ar fi decît o resuscitare simbolică a ideii „drepturilor istorice” ale României asupra unor teritorii care i-au aparținut în anumite momente de devenire ca stat” (s.m.).

Cum adică? Părți constitutive încă de la formarea poporului român (și încă mai dinainte aparținînd strămoșilor noștri) pot fi calificate că „ne-au aparținut în anumite momente”? Mai lipsește și adverbul „întîmplător” pentru ca gafa d-lui Andreescu să fie completă!

Apoi, d-l Andreescu pleasează sintagma „drepturi istorice” între ghilimele, sugerînd astfel relativitatea acestor drepturi, pe care le consideră depășite, lipsite de „sens practic”. Dar oare, renunțînd la aceste drepturi nu renunțăm totodată la identitatea noastră? Or, este știut că toate țările care s-au integrat în UE și-au păstrat această identitate. Este o altă problemă faptul că ele nu se pot realiza în acest moment istoric, precum și faptul că respectul actualelor frontiere „constituie o cerință a păcii și a stabilității”.

Este regretabil că d-l Andreescu, în dorința sa de a ne integra cît mai repede în Marea Europă, servește, pentru a nu știu cîta oară, argumente – de altfel discutabile – înamicilor noștri, împotriva noastră, fapt pentru care a cîștigat aprecierea acestora. Dorește dinșul oare încă o primerie?

Apreciez atitudinea redacției dumneavoastră, care, nerespingînd articolul incriminat, a căutat să păstreze un echilibru încadrîndu-l între „Comunicatul” d-lui Emil Constantinescu și „Memoriul” lui Grigore Nandriș.

În partea a doua a articolului, d-l Andreescu se acoperă de-a dreptul de ridicol, acuzîndu-l pe d-l Emil Constantinescu, și Opoziția în general, de declarații aventuroase, de sabotare și chiar trădare a interesului național, din ignoranță (!).

Nu vreau să mă angajez într-o polemică pe acest subiect și nu sînt eu acela care să combat asemenea idei fanteziste. Cred că se va găsi cineva. Constat însă că adevărata gafă în această problemă aparține autorului articolului.

Cu deosebită considerație, vă salutăm un consecvent cititor al lui „22”.

Mihai Banu, București, 15 mai 1996

Adevărul literar și artistic nr. 321

- „Noi, românii, oscilăm între un complex de inferioritate și unul de superioritate” – interviu cu Monica Lovinescu
- „Kitsch-ul religios: Maica Domnului – săpun, cercei, covoraș de șters picioarele” de Cornel Radu Constantinescu
- Costache Olăreanu: „Ce înseamnă să fii șef?”
- Felicia Antip: „Bărbatul însurat – o biografie a lui D.H. Lawrence”
- George Cusnarencu – „Sfîntul Graal al cinismului”

N.C. MUNTEANU

"Dirty Nasty"

Refuzul lui Ilie Năstase de a participa la dezbaterile televizate cu adversarii săi la scaunul de primar al Capitalei a incins spiritele angajate în lupta electorală. Refuzul miră și nu prea. Miră pentru că PDSR-ul, partidul în numele căruia candidează, s-a dovedit un maestru în folosirea televiziunii naționale în scopuri propagandistice. Miră cu atât mai mult cu cât, dincolo de imensul său talent pe terenul de tenis, imaginea și un anumit tip de celebritate specială a lui Ilie Năstase sînt de sus și pînă jos creația televiziunii. Mecuriile demonstrative ale lui Ilie Năstase, singura lui înțelepciune în ultimii 15 ani, au făcut deliciul *show-business*-ului sportiv. Excentricitățile, cruditățile lui de limbaj, ca să nu spunem mai mult, în care a excelat și pe vremea cînd era jucător profesionist, i-au aureolat celebritatea. Ieșirile temperamentale i-au adus multe admonestări, amenzi usturătoare și o simpatie acrișoară, materializată în porecla „Dirty Nasty” – acceptată și de fani, și de adversari.

Refuzul lui Ilie Năstase de a apărea acum la televizor în compania contracandidaților săi nu e doar reflexul ciocoismului roșu cu care Putearea actuală tratează adversarii (unori și aliații) în general și Opoziția în special. Echipa de consilieri electorali a ajuns la concluzia că Ilie, ca vorbitor, nu dă bine la televizor. Deloc. Nu-i în stare să lege două vorbe, necum să mai susțină un dialog. Nu poate construi nici măcar propoziții simple dar coerente pentru a repeta măcar ceea ce-i scriu alții. Dacă nu vrea să facă publicitate indirectă adversarilor dialogînd cu ei, Ilie Năstase refuză dialogul public și cu bucurăstăenii prin intermediul televiziunii. Acesta este motivul pentru care el și echipa lui preferă afișajul excesiv, clipurile electorale la televiziune, în general bine făcute, dar nescutite de demagogia promisiunilor, și vizitele de lucru, scurte și neprotocolare, în care uzează doar de calitățile lui de băiat bun, simpatic și, aparent, scutit de griji materiale, care să-l facă să reziste corupției. Nu-i puțin, dar nici de-ajuns.

Evident, e dreptul echipei lui de consilieri să-i pună în lumină numai calitățile și să-l ferească de confruntările care l-ar dezavantaja. Numai că aici e vorba de comunicare, inclusiv cu alegătorii și cu bucurăstăenii al căror primar se vrea. Iar comunicarea și pe orizontală și pe verticală e vitală pentru un primar. El va trebui să vină în contact și să se lupte nu numai cu consilierii și cu funcționarii de la Primărie, dar și cu un număr imens de solicitanți – și aici e vorba de capacitatea de a oferi, de a refuza, de a amîna, de a promite, de a rezolva; pe scurt, de a comunica. Cum va putea el face acest lucru, de vreme ce nu e în stare s-o facă acum cu cițiva adversari?

Acceptîndu-l drept candidat la Primărie, PDSR-ul și-a încălcat toate marile „principii”, zgomotos afișate de mulți din membrii săi de vază de astăzi: „Nu ne vindem țara!”, „salamul cu soia”, limba română cu „accent”, vorbită de unii dintre cei întorși acasă, accent luat peste picior cînd e vorba de Ion Rațiu, dar ignorat cînd e vorba de Ilie. Se va spune că s-a mizat pe calitățile de manager ale celui „care și-a clădit o carieră, va reclădi

un oraș”. Este sau a fost Ilie Năstase un manager? Un tenisman, desigur, de excepție – cariera i-au clădit-o însă alții. Ilie nu și-a gestionat prea bine propria lui carieră și a ratat binisor reciclarea în om de afaceri după încheierea activității de tenisman profesionist. Nu contează nici măcar în lumea afacerilor bransată pe tenis și pe tot ce înconjoară tenisul. Nici administrarea propriei lui averi nu e un model de reușită. Pentru asta a apelat la consilieri – și nu întotdeauna cei mai buni. Este motivul pentru care Ilie a trebuit să se canonească în exhibiții și turnee demonstrative pînă aproape de 50 de ani. Nu oricine e Franz Beckenbauer sau Ion Țiriac. Se speră și se spune că renunțarea distigată de Ilie Năstase pe terenurile de tenis ar fi în măsură să atragă investitorii străini. E o iluzie. La nivelul promisiunilor se pot spune multe, însă cînd e vorba de afaceri se preferă o legislație bună, sigură, temeinică. Nimeni nu va investi nici măcar un cent în amintirea unui rever de vis al lui Ilie Năstase. Și pe urmă, dacă Ilie e o garanție pentru investitorii străini, cum se face că nu i-a adus în ultimii cinci ani spre binele bieteii noastre țărișoare? De ce n-a făcut nici măcar cît a făcut Ion Țiriac în acest domeniu? E drept, nu pe gratis – dar a făcut. În realitate, lui Ilie Năstase i-a pîsat de problema investitorilor străini tot atît cît i-a pîsat de soarta țării. Tot atît dictatură. Atunci interesul și cămașa personală i-au fost mult mai aproape decît haina în plus a românului. Este ceea ce remarcă recent și revista *Der Spiegel*, într-un articol de o ironie nimicitoare la adresa candidaturii lui Ilie Năstase la Primăria Bucureștiului. Și, pentru că veni vorba despre ecoul internațional al candidaturii lui Ilie Năstase, adeseori invocat, de cele mai multe ori gestul e privit ca o curiozitate dintr-o țară cel puțin excentrică. În acest sens au și scris și publicațiile *Der Spiegel* și *USA Today* și *Sunday Telegraph Magazine*, mai sint și altele, majoritatea reținînd trimiterea unei ziariste „în pîntecul mamei”, cum au tradus ziaristii străini neașa înjurătură.

Candidatura lui Ilie Năstase la Primăria Bucureștiului e un gag electoral al unui partid în pierdere de viteze, cu o ideologie vag, dar foarte vag, social-democrată, cu rezultate catastrofale după patru ani de guvernare, dispus să facă totul, și chiar mai mult decît atît, pentru a-și păstra puterea și pentru a învinge și acolo unde data trecută n-a avut nici o șansă. Pentru asta încearcă să recupereze gloria apusă a unui sportiv foarte talentat, om desigur cinstit, eșuat în prag de vîrstă a doua la stadiul de băiat bun, dar cu lipsuri. Cu foarte multe lipsuri. Dacă gagul va și reuși – în România orice e posibil –, va urma nota de plată. Nu știm cît de bine îi va fi bucurăstăenului, însă miliardele investite vor trebui recuperate de generoșii investitori. Asta pe de-o parte. Pe de altă parte, PDSR-ul va reuși ceea ce n-a reușit nici măcar Opoziția: reabilitarea moștenirii lăsate de actualul primar. Se vor găsi destui care să spună „era mai bine pe vremea lui Halaicu”.

După patru ani de exercitare a puterii, chestia asta i-a reușit foarte bine și cu Nicolae Ceaușescu.

Luni 20 mai

• Președinția comentează o decizie a Dumei

Președinția României consideră că Legea privind valorile culturale intrate în posesia fostei URSS în urma celui de-al doilea război mondial, aflate în dezbaterile Dumei de Stat de la Moscova, nu ar putea afecta soarta tezaurului românesc aflat la Moscova. Purtătorul de cuvînt Traian Chebeleu a precizat că tezaurul a ajuns în Rusia în primul război mondial și deci nu intră sub incidența proiectului de lege al Dumei.

• Continuă scandalul interceptării telefoanelor

Constantin Bucur, ofițerul SRI care a dat publicității înregistrări ale unor convorbiri telefonice, a fost audiat de Parchetul General pentru divulgarea secretului de serviciu. Președintele Iliescu a cerut Justiției să afle cine a interceptat convorbirile telefonice.

Marti 21 mai

• Parteneriatul pentru Pace naște patini

Cu 170 de voturi pentru și 10 împotriva (PSM), Camera Deputaților a adoptat Hotărîrea privind desfășurarea, pe teritoriul României, în anul 1996, a unei serii de șase aplicații militare în cadrul Parteneriatului pentru Pace, la care vor participa și trupe străine. Dezbaterile au fost furtunoase, deputatul PDSR Baciu Severin agresîndu-l, fizic și verbal, pe culoarele Camerei, pe liderul grupului parlamentar PSM, Silviu Somicu. Acesta declarase că *„parteneriatul de trupe străine în țara noastră este un referendum în fața poporului și ceruse un referendum în această chestiune.”*

Miercuri 22 mai

• Ciorbea îl depășește pe Năstase

Conform unui sondaj IMAS, candidatul CDR la Primăria Capitalei conduce în preferințele bucurăstăenilor cu 35,4%, fiind urmat de Ilie Năstase (PDSR) – 32,8%, Anton Vătășescu (USD) – 11,8%, Doru Viorel Ursu (independent) – 8,5%, Dinu Patriciu (PL '93) – 4,5% etc. Electoratul bucurăstăean va vota „cu siguranță” la alegerile locale în proporție de 76%.

• Întîlnire a partidelor parlamentare la Cotroceni

Consultările dintre președintele Ion Iliescu și liderii partidelor parlamentare (cu excepția PRM) au avut drept scop rezolvarea divergențelor apărute în legătură cu data alegerilor generale și prezidențiale, precum și în legătură cu stabilirea pragului electoral. PNTCD și-a retras propunerea ca alegerile prezidențiale să se țină la altă dată decît cele parlamentare, lucru ce i-a determinat pe liderii PL

'93 și PSM să aprecieze că între CDR și PDSR ar exista o înțelegere secretă privind o viitoare colaborare.

• PUNR acceptă întîlnirea cu PDSR
Biroul Permanent al PDSR a acceptat să se întîlnească cu PDSR la nivelul comisiilor mixte paritare de negociere a diferendelor dintre cele două partide aflate la guvernare.

Joi 23 mai

• Richard Schifter prezintă o inițiativă de colaborare

Asistentul pentru probleme de securitate al președintelui SUA, Richard Schifter, a prezentat ministrului român de Externe o inițiativă privitoare la cooperarea sud-europeană între 13 state din zonă. Richard Schifter a declarat că programele promovate prin intermediul inițiativei se referă la proiecte comune subregionale de infrastructură și cooperare în domeniul economic.

• Întîlnire PUNR-PDSR

Întîlnirea comisiei mixte paritare PDSR-PUNR nu a reușit să rezolve criza ivită între cele două partide de guvernămînt. A fost convenită o nouă întîlnire între liderii celor două partide, acest lucru semnificînd, conform Protocolului de colaborare, că procedura de divorț dintre PDSR și PUNR a mai înaintat cu un pas.

• CDR încearcă combaterea efectelor scandalului SAFI

La solicitarea mai multor partide din CDR, Consiliul Național al Convenției a dezbătut situația creată de scandalul SAFI, care afectează imaginea Opoziției, și posibilitatea negocierii unui nou protocol al acestei alianțe. Emil Constantinescu a arătat că în cadrul CDR va fi formată o comisie care să analizeze urmările scandalului și să prezinte, după alegerile locale, la 16 iunie.

Vineri 24 mai

• Marș sindical organizat de Cartelul Alfa

Mii de sindicaliști au participat la un marș de protest împotriva politicii sociale a Guvernului, organizat de Cartelul Alfa. Sindicatul de autocondamnat refuzul Guvernului de a stabili un raport salarii-prefuri care să nu afecteze atît de accentuat puterea de cumpărare a populației.

• Noi alegeri în Televiziune

Șapte din cele opt organizații sindicale și profesionale din TVR (mai puțin SLTVR, condus de Dumitru Iuga) au participat la alegerile pentru postul de reprezentant al personalului de specialitate în Consiliul de Administrație al televiziunii naționale. Au participat la vot 1.035 de salariați, număr insuficient pentru validarea alegerilor. Candidații aleși au fost Ovidiu Drugă și ing. Sorin Dumitrescu.

Rubrică realizată de MARIAN CHIRIAC

un radio actual

FM 94,2 MHz
RADIO TOTAL
Tel. 637.37.90, 637.35.45

TALK-SHOW-uri LIVE

În fiecare zi, de luni pînă vineri, puteți audia la Radio Total, între orele 22,00-24,00:

Luni: Față în față cu vecinul – IRINA CORBU
Marti: Căinele de pază – CORNEL NISTORESCU
Miercuri: Punct și virgulă – CARMEN BENDOVSKI
Joi: Fiți întreprinzători – ADRIAN DUMITRIU
Vineri: Taxiul de noapte – N.C. MUNTEANU

ILIE ȘERBĂNESCU

Au nevoie băncile de „investitori strategici“?

Dacă programul guvernamental de privatizare în masă s-a încheiat, privatizarea băncilor rămâne deocamdată în suspensie. În Senat – prima dintre Camere care luase în dezbateră problema –, proiectul guvernamental al legii de privatizare a băncilor nu a întrunit numărul de voturi necesar.

Din păcate, adoptarea unei legi în domeniul era un criteriu de performanță în legătură cu reluarea finanțării externe de către FMI. Așa că ne putem aștepta la dificultăți suplimentare din acest punct de vedere.

Dar din punctul de vedere al conținutului în sine nu prea există motive de regret în legătură cu neadoptarea legii. Proiectul legii prevedea în mod adecvat ca privatizarea băncilor să se realizeze în principal prin majorări de capital, ceea ce reprezintă un lucru firesc, întrucât contribuie la capitalizarea băncilor, această instituție pilon a economiei de piață. Tot adecvat nu se admiteau împrumuturi de la unele bănci pentru a se finanța preluări de capital la alte bănci.

Însă, dincolo de aceste prevederi, numai reglementări criticabile. Nici o limită rezonabilă nu era prevăzută pentru participația maximă din partea unui investitor la capitalul unei bănci. Dimpotrivă, se vehicula conceptul de „investitor strategic“, care, cu circa o treime din totalul capitalului, urma să dețină controlul. „Investitorul strategic“ nu era însă nici măcar ca idee definit. Se vorbea și de „investitori agreați“ (deținători fiecare a cel puțin 10% din capital), care, culmea, urmau să fie „agreaiți“ de FPS. Criteriile nu erau menționate, deci favoritismele puteau să acționeze din plin. În sfârșit, nimic nu se specifică în legătură cu un control asupra provenienței sumelor investite în capitalul băncilor.

Înainte de toate, criticabil era faptul că nu se ținea în nici un fel cont că băncile nu sînt întreprinderi industriale și nu au nevoie cituși de puțin de „investitori strategici“. Ele au nevoie, dimpotrivă, de un capital diseminat, adică format din contribuții multe, chiar dacă mici, tocmai pentru ca nimeni să nu aibă controlul. Esențial la o bancă este gestiunea ei, care trebuie realizată numai și numai de profesioniști, fără nici o intruziune. Privatizarea băncilor trebuie făcută tocmai pentru ca statul – indiferent dacă acesta se numește guvern sau FPS – să nu mai dea ordine pentru a se acorda credite unor întreprinderi de stat neperformante, dar în nici un caz privatizarea băncilor nu trebuie să aibă ca urmare mutarea deciziei de influență în mâna unor grupuri de interese care să finanțeze pe cine doresc, dacă nu chiar pe ele însele, așa cum s-au mai văzut, slavă Domnului, cazuri în rândurile unor bănci private din România.

O dată respins proiectul de lege inițiat de guvern, comisiile de specialitate ale celor două Camere, împreună cu grupurile parlamentare, au negociat un proiect de lege care a luat în considerare înlăturarea multora din prevederile cu totul contestabile ale celui dintîi. S-a deschis poarta pentru investitorii mici (pînă la 20% de acțiuni), ca și pentru participațiile salariaților băncii, în limita de pînă la 15% pe ansamblu. S-a renunțat la „investitorii strategici“, ca și la cei „agreaiți“, și s-a preconizat ca participația maximă la capitalul majorat al unei bănci din partea unui investitor să nu depășească 5%. Ceea ce corespunde

pundeia exigenței ca băncile să nu se afle sub influența cuiva – indiferent cine –, ci doar sub guvernarea regulilor bancare aplicate de specialiști.

Nu mai că, la intervențiile și insistențele guvernului, au reapărut referirile la „investitorii strategici“, care ar urma să dețină 25–35% din capitalul majorat al băncilor în curs de privatizare. Motivul, deși nu expus oficial, ar fi acela că pe la guvern s-ar afla deja interesante oferte străine de preluare de participații semnificative la capitalul unor bănci supuse privatizării, contra unor sume serioase, în valută. Și, important de subliniat, bani peșin. Cu alte cuvinte, exact ceea ce executivul și partidul de guvernământ așteaptă cu sufletul la gură pen-

tră a trece hopul electoral. Căci nu este un secret pentru nimeni că menținerea în chingă a cursului leului și a prețurilor interne în scopuri electorale nu poate fi asigurată decît cu un aport masiv din partea finanțării externe și că, fără aceasta, totul are un caracter strict artificial, urmînd ca atît prețurile, cît și deteriorarea monedei naționale să explodeze dramatic după alegeri.

Nu este însă admisibil ca legile să fie concepute și promovate după interesele de conjunctură ale unui moment sau altuia. În joc se află interese cu mult mai importante, privatizarea băncilor fiind un proces cu implicații pe termen lung. Se constată abia acum ce însemnătate ar fi avut promovarea reformelor la timp și în modalități adecvate, nu cu jumătăți de măsură, spre a se proba atașamentul fără echivoc pentru o economie de piață.

Într-un asemenea caz, s-ar fi putut refuza ofertele menționate fără riscul de a fi acuzați de ostilitate față de capitalul străin. Întrucît, prin specificul lor, băncile – pentru a-și realiza rolul, în fond, de instituție de interes public – trebuie, mai ales dacă provin dintr-o proprietate de stat, să nu ajungă sub controlul expres al cuiva, nu neapărat străin, dar nici măcar român. De altfel, într-un articol de lege nu se va putea cumva specifica, și nici doar sugera, că „investitorii strategici“ ar trebui să aibă o anumită naționalitate. Așa că, pînă la urmă, chiar și numai prin menționarea în lege a „investitorilor strategici“, în ideea de a se răspunde unor oferte străine, se deschide de fapt calea trecerii actualelor bănci de stat sub un control care, indiferent dacă străin sau românesc, este la fel de indozirabil în măsura în care îl înlocuiește pe cel al statului cu cel al unui grup privat de interese.

IOAN MUȘLEA

Alegeri locale la Cluj

Probabil că nicăieri în țară ecuația alegerilor locale nu este atît de complicată ca la Cluj. Faptul că în cursă se află 28 de candidați nu spune mare lucru, întrucît cel mult zece dintre aceștia reprezintă formațiuni sau alianțe politice care stau pe picioarele lor și sînt în stare să le asigure candidaților atît fondurile, cît și structurile organizatorice sau un efectiv minim de activiști și militanți necesari desfășurării campaniei electorale. La Cluj, complexitatea situației stă în interesele extreme de diferite și contradictorii ale unor largi categorii de populație. Este de-a-juns să amintim maghiarii, exasperați de provocările PUNR-ului, și care reprezintă peste 20% din locuitorii, sau faptul că PDSR-ul și PUNR-ul – din vechi alianți – au ajuns astăzi la cuțite, în vreme ce Opoziția – așa cum îi stă ei bine – este pentru a nu știu cîta oară incapabilă să realizeze o minimă solidaritate. În aceste condiții, lupta decisivă se va duce între trei candidați: Radu Sirbu (CDR), Ioan Rus (PDSR) și inevitabilul Gheorghe Funar (PUNR). Să-i luăm pe rînd:

• În ciuda murdăriei „Caritas“, a falsurilor și scandalurilor diverse, ori a falimentului Băncii (ex-peuneriste) „Dacia Felix“, Gheorghe Funar înregistrează în sondaje procentaje oscilînd între 30 și 40% din opțiuni. Secundat de Ioan Gavra, personajul „à la Jirinovski“ este sigur pe sine, nu s-a prea omorît cu campania și consideră, probabil, alegerile ca pe o simplă formalitate. O carismă ciudată – și greu de explicat altfel decît printr-un naționalism primar, stîrnind reacții previzibile, sau prin teama de unguri a unei mari părți a clujenilor – îi conferă șanse considerabile în apropiatele alegeri;

• Ioan Rus ni se înfățișează ca exponent al noului val pedeserist. Fostul universitar și activist comunist devenise în ultima vreme managerul reprezentanței „Mercedes Benz“ pentru Ardeal. O campanie electorală superprofesionistă, sprijinită în chip vi-

zibil pe fonduri aparent nelimitate, dar și pe efectele unei „pedeserizări“ masive, ce i-a permis un afișaj imbatabil și omniprezent, a sporit cota personalului pînă spre 10% din opțiuni, chiar dacă, în schimb, PDSR-ul înregistrează cote ridicole.

• Omul Convenției Democratice este fizicianul și – mai nou – omul de afaceri Radu Sirbu. El a fost silit să se întrebuițeze cît se poate de serios pentru a se impune, fiind confruntat cu alegeri și scrutinuri repetate în chiar sinul CDR, cu „săpături“ venite dinspre aripa Rațiu și – în final – cu un obstacol neprevăzut: impostura fostului candidat al Opoziției din 1992, Petre Lițiu, care se complăce și astăzi în ipostaza de candidat al CDR. Impertinența acestui aventurier, dar, în și mai mare măsură, inerta, dezinformarea și comoditatea partizanilor Opoziției, sau chiar ai CDR, au făcut ca – prea multă vreme – clujenii să nu prea înțeleagă ce se întîmplă și cine este, de fapt, candidatul Convenției. Suspansul a durat nepermis de mult, pierzîndu-se astfel un timp prețios. Lucrurile s-au mai dres întrucîtva doar o dată cu hotărîrea USD de a-l susține pe același Radu Sirbu, dar mai ales cu începerea din ziua de sîmbătă 25 mai, cînd UDMR a anunțat că va sprijini în alegerile locale pe candidatul Convenției Democratice.

Să nu uităm, însă, că acest cadou udemerist este unul... „otrăvit“, avînd să declanșeze un final furibund al campaniei. Cuplul Gavra-Funar va dezgropa cu siguranță întreg arsenalul antimaghiar, completîndu-l cu cel al „trădării“ și „vînzătorilor“. Să nădăjdum, totuși, că – pe de o parte – clujenii își vor păstra cumpătul, dînd dovadă de mai multă maturitate și judecînd la rece perspectivele unei alternative la toate găunoșeniile și provocările „peuneriste“, iar – pe de alta – că micile formațiuni de opoziție vor ști să renunțe în ultima clipă la fumulere și pretențiile fără acoperire, întelegînd care este de fapt, astăzi, miza alegerilor.

BBC School of Broadcast Journalism **BBC** Bucharest

WORLD SERVICE

Administrator

The BBC is urgently seeking a new administrator who will be responsible for the day-to-day administration of its School of Broadcast Journalism, based at the Academy of Theatre and Film in Bucharest.

Supported by the British Know How Fund and the Soros Foundation, it offers three TV and three radio training courses each year.

You will support the trainers and trainees and be the first point of contact with official bodies in Romania; with TV and radio stations, around the country; and with BBC trainers on assignment at the School.

You will liaise with the Academy of Theatre and Film and the Soros Foundation. You will be answerable for the efficient administration of the school.

Candidates must have:

- knowledge of television and radio stations in Romania;
- solid organizational skills and experience;
- an ability to work well with people at all levels;
- good communication skills and a command of written and spoken English.

Please write immediately, enclosing a Curriculum Vitae, the names of two referees and a telephone number where you can be contacted, to:

BBC, Oficiul 13, Căsuța poștală 34, București

Marking the envelope clearly „pentru școala BBC“.

Or apply by fax to: (01) 210 1526.

APPLICATIONS MUST ARRIVE NOT LATER THAN MONDAY 3 JUNE.

INTERVIEWS WILL BE HELD IN BUCHAREST ON 6 JUNE.

RALUCA STROE-BRUMARIU

„Serviciile“ Serviciului Român de Informații

– mineriade, diversiuni, intoxicații, dezinformări, interceptări –

Virgil Măgureanu a apărut prima oară pe scena politică românească la procesul soților Ceaușescu. Cum la vremea aceea prea puțini români îl cunoșteau, abia vizionarea ulterioară a casetelor înregistrate la proces a dezvăluit prezența sa la condamnarea și execuția celor doi.

De atunci, numele său a fost legat de toate evenimentele controversate care au zguduit România în cei șase ani scurși din Decembrie 1989:

mineriadele, violentele confruntări interetnice de la Tirgu-Mureș, debarcarea guvernului Roman, urmărirea unor personalități ale vieții culturale și politice, filarea ziaristiilor de la cotidianul Ziua etc.

În ultimul an, scandalurile în care a fost implicat SRI s-au ținut lanț. Ele au culminat cu dezvăluirile făcute de căpitanul Constantin Bucur privind interceptările ilegale efectuate de SRI. Virgil Măgureanu a negat că înregistrările ar fi fost făcute la ordinul său ori al șefului unității „T”, colonelul Zamfir.

„Parchetul Militar va efectua ancheta în acest caz în scurt timp. Dacă se va dovedi că SRI este inovat, principalul responsabil eu sînt, ca atare voi suporta toate consecințele legale, prezentîndu-mi imediat și demisia”, a declarat el presei. Comisia de control asupra SRI a început audierile imediat după dezvăluirile căpitanului Bucur, dar, ca și în scandalurile precedente, tendința majorității membrilor săi este de a îngropa cazul și de

a-l scoate basma curată pe Măgureanu. Gheorghe Gorun (PAC), deși înclină să creadă în vinovăția lui Măgureanu, nu este de părere că acesta ar trebui schimbat din funcție, deoarece se teme că la conducerea SRI ar putea să vină cineva „și mai rău”. Politicienii au reacționat greoi, precum sau surprinzător. Nicolae Manolescu, bunăoară, declara: „Eu am convingerea că acest om (cpt. Bucur, n.n.) nu a căutat decît scandalul. Privirea lui este tipică unor persoane din viața noastră publică ce au trecut pe la Spitalul 9”. El s-a arătat convins că înregistrările sînt fabricate. Președintele Iliescu și-a exprimat convingerea că este vorba de o diversiune și că directorul SRI nu este nimeni implicat în operațiunea ilegală a interceptărilor. Prin vocea purtătorului său de cuvînt, Iliescu a dezavuat difuzarea în public a înregistrărilor. PRM și-a găsit însă un aliat în PUNR, a cărui conducere (aflată în război cu PDSR) susține vinovăția SRI. De altfel, la conferința de presă a PRM a și fost prezentată o casetă cu înregistrarea unei convorbiri între C.V. Tudor și Gheorghe Funar.

Prezentăm în continuare cronologia evenimentelor în care au fost implicați Virgil Măgureanu și SRI, precum și declarații ale unor politicieni referitoare la ultimul scandal: cel al interceptărilor convorbirilor telefonice.

„rile telefonice deschide porțile unor abuzuri. Nu este destul ca procurorul să dea o aprobare pentru interceptare, ar trebui întii să se producă măcar o dovadă că este vorba de o amenințare la siguranța națională. De asemenea, socot că e important să se facă o anchetă serioasă pentru a se clarifica dacă acuzațiile aduse lui Virgil sînt adevărate sau nu. Dacă nu, neputînd lua o decizie în privința directorului SRI”.

Gheorghe Gorun (PAC, membru al Comisiei de control asupra SRI): „SRI este împărțită, la ora actuală, în mai multe grupări. Prima ar fi cea a național-comuniștilor, cu nostalgii ceaușiste – și cred că această grupare este și cea mai puternică. A doua tabără este constituită din cei care au nostalgia Securității politice din imperiul sovietic. În sfîrșit, ultima este cea a profesioniștilor, care doresc un serviciu de informații după modelul celor din statele democratice. Din păcate, profesioniștii nu sînt deloc reprezentați la nivelul conducerii SRI, unde se confruntă numai membrii primelor două grupări. Cit despre casetele prezentate de căpitanul Bucur, eu am cerut o expertiză făcută cu aparatul străin, pentru a se dovedi dacă sînt autentice sau nu. Comisia nu a ajuns deocamdată la o concluzie, dar a ieșit la iveală pînă acum că un membru al Comisiei – Toader Constantinescu, deputat PRM – este în relații conspirative cu Bucur încă din luna martie, acesta furnizîndu-i mai multe casete cu înregistrări ale unor convorbiri telefonice”.

Dinu Patriciu (PL '93): „Că se interceptează telefoane era un secret al lui Polichinelle. Prin 1992–1993, cînd Evenimentul zilei avea o altă orientare politică, în ziar se publicau aproape zilnic dovezi cu privire la interceptarea telefoanelor. A fost un adevărat scandal, care a ajuns pînă în Parlament. În plus, în ultimii ani au apărut și tot felul de dovezi indirecte despre ascultarea telefoanelor. Mi se pare că acum, cînd au apărut dovezi absolute certe despre interceptarea telefoanelor, faptul că mecanismul democratic de control nu reușește să reacționeze este și o probă a faptului că Opoziția nu numai că nu a ajuns la maturitate, dar este și într-un rapid proces de degradare”.

este capabil să conducă, într-un an electoral, un serviciu unde se află grupuri a servite unor interese politice”.

Silviu Șomicu (PSM): „În primul rînd, ar trebui să avem o analiză serioasă la nivelul Comisiei. Orice declarație referitoare la vinovăția sau nevinovăția SRI, făcută acum, ar fi pripită. Dacă se vor constata elemente de încălcare a legii, sînt instituții abilitate să aprecieze acest lucru – și mă gîndesc la Procuratură și la instanțele judecătorești. Parlamentul ar putea convoca o dezbatere pe această temă, dar, fără o clarificare prealabilă din partea instituțiilor pe care le-am numit mai sus, totul ar degenera în speculații politice”.

Acuzațiile aduse în presă lui Virgil Măgureanu nu presupun neapărat că ele sînt exacte sau că ar fi legate direct de unele posibile lipsuri în activitatea SRI. În privința interceptărilor, personal mă tem de posibilitatea ca și alte instituții sau grupuri de persoane să poată realiza asemenea activități, lucru care mi se pare mai grav decît unele erori ale instituțiilor abilitate să intercepteze convorbirile telefonice”.

Ion Rațiu (PNȚCD): „Opinia mea este că orice interceptare este un abuz. În țările democratice, din cite știu eu, se poate practica ascultarea convorbirilor telefonice, dar numai cu aprobarea autorităților judecătorești și cu condiția să existe o probă deja verificată că ea se face în interesul securității statului. Nici o altă ascultare a convorbirilor telefonice nu poate fi aprobată. La noi, felul cum sînt adoptate legile care se referă la interceptări

Cronologia evenimentelor în care a fost implicat Virgil Măgureanu

• Decembrie 1989. Procesul cuplului Ceaușescu. Virgil Măgureanu a luat parte în nu se știe ce calitate.

• 15 martie 1990. Confruntări violente interetnice la Tirgu-Mureș. Folosindu-se de pretextul acestor violente, prin Decretul-lege nr. 121/1990, CPUN oficializează SRI. Prin același decret, Ion Iliescu îl numește în fruntea serviciului pe Virgil Măgureanu la 26 martie 1990.

• Vara anului 1991. Ziaristi de la România liberă descoperă la Berevoiaști o groapă cu documente din arhiva SRI. Materialele dovedesc implicarea SRI în urmărirea unor personalități ale Opoziției în 1990.

• Septembrie 1991. Guvernul Roman este înlăturat cu ajutorul minierilor conduși de Miron Cosma. În Piața Victoriei, în timpul confruntărilor dintre mineri și forțele de ordine, sînt uciși Aurica Crăiniceanu și Andrei Frumușanu. Membrii guvernului Roman acuză implicarea SRI în organizarea mineriadei. Chemat în Parlament pentru a da explicații în legătură cu violențele din 25 septembrie, Măgureanu critică guvernarea Roman.

• Iunie 1993. La presiunile Occidentului și ale Opoziției, se constituie o Comisie parlamentară de control asupra SRI, avînd în componența sa 9 membri: Vasile Văcaru, președinte (PDSR), Ilie Nica (PDSR), Nicolae Ionescu-Galbeni, vicepreședinte (PNȚCD), Vasile Matei (PUNR), Gheorghe Gorun (PAC), Toader Constantinescu (PRM), Doru Viorel Ursu (PD, actualmente independent), Szabó Károly (UDMR), Marin Lungu (PSM). Rulul comisiei va fi mai degrabă de a mușamala toate arectotuatii acestuia.

• Primăvara 1994. La Tirgu-Jiu, Virgil Măgureanu ține un discurs în fața minierilor aflați în grevă. El declară că le cunoaște revendicările și că va informa Guvernul asupra doleanțelor lor. A doua zi, greva minierilor încetează. În fața Comisiei SRI, Măgureanu respinge ideea că ar fi vorba de o încălcare a atribuțiilor sale. El spune că Miron Cosma i-a cerut să le vorbească greviștilor disperăți și că a socotit că face „o faptă bună”.

• Toamna 1994. Căpitanul Soare, a cărui identitate și apartenență la SRI sînt susținute de Academia Cațavencu, efectuează investigații la domiciliul esistului H.-R. Patapievici. În ultimul raport prezentat în fața Parlamentului, Virgil Măgureanu a recunoscut că Soare este ofițer SRI.

• Ianuarie 1995. SRI încearcă racolarea istoricului ieșean Răzvan Ungureanu. Acesta face publică tentativa, iar Virgil Măgureanu anunță destituirea celor vinovați.

• 21 iunie 1995. Ofițerii SRI Ion Tinca și Ionel Poporogaș sînt surprinși de o echipă a cotidianului Ziua în timp ce îl filau pe reporterii Tana Ardeleanu (Ziua) și George Scutaru (Mediafax), la terasa Anda. Audiut de Comisia SRI, Măgureanu susține că angajații săi nu îl filau pe cei doi ziaristi, ci se aflau în misiune de contraspionaj în zonă.

• Luni 13 mai. Corneliu Vadim Tudor prezintă la o conferință de presă extraordinară casete cu înregistrările unor convorbiri telefonice interceptate de SRI. Căpitanul SRI Constantin Bucur, care a participat la conferința de presă, a declarat că înregistrările i-au fost ordonate de colonelul Zamfir, șeful Unității Speciale „T”. Printre cei înregistrați, se află ziaristi de la Academia Cațavencu și România liberă, politicieni, dar și Dumitru Cristea, fost director adjunct al SRI.

Adrian Vilău (deputat PD): „Noi nu știm deocamdată dacă acele casete prezentate de căpitanul Bucur sînt trucate sau nu, dar cred că oricum responsabilitatea acestui scandal revine SRI – și în primul rînd d-lui Virgil Măgureanu. Dacă se dovedește că respectivele casete sînt ale SRI, e un lucru foarte grav. Dacă este trucată și asistăm la o provocare, este și mai grav. Rădăcinile unei asemenea „ințimplări” trebuie căutate în repetatele, ilegale și abuzive interferențe ale directorului SRI în viața politică (mineriadele din 1990 și 1991, susținerea acordată partidelor extremiste, aprecierile accentuate politice privind raporturile interetnice etc.) ce ne duc la concluzia că principala misiune a d-lui Virgil Măgureanu a fost una clar politică, iar subordonații săi au perceput aceste gesturi ca semnale politice, le-au imitat și le-au folosit în interesul politic al unui partid sau al altuia. Cred că demisia d-lui Măgureanu se impune. Ea nu este o chestiune de presă, de can-can politic, de interes partinic, ci privește chiar siguranța națională. Pentru că este evident că această persoană nu mai reprezintă o garanție pentru securitatea națională, iar Consiliul Suprem de Apărare a Țării, președintele României, Parlamentul nu pot rămîne pasivi în fața acestei probleme”.

Borbély László (UDMR): „Probabil că în acest scandal al interceptărilor telefonice avem de-a face cu o înțelegere între căpitanul Bucur și Corneliu Vadim Tudor, Bucur fiind de fapt folosit pentru a aduce capital politic PRM. Pe de altă parte, e adevărat că se fac multe interceptări, dar grav este că ele ies la iveală și sînt utilizate în răfuielele politice. Comisia SRI ar trebui să-și ia rolul în serios, pentru că în orice stat democratic, dacă există asemenea dezvăluiri sau dacă se dovedește vinovăția directorului serviciului de informații, acesta este destituit. Dacă nu e implicat, trebuie să se ia măsurile necesare ca să nu mai existe interceptări nemotivate. Din păcate, nici Legea siguranței naționale, nici Legea privind funcționarea SRI nu prezintă garanții că aceste interceptări se fac în condiții de siguranță pentru cetățean. Oricum, Virgil Măgureanu are obligația să ia în cadrul SRI acele măsuri care să reducă la minimum asemenea riscuri. Mă întreb însă dacă actualul director SRI

PAVEL CÂMPEANU

Alegerile locale: În preajma punctului de sosire II

Investigația

Efectuat în mai a.c., al doilea sondaj CIS dedicat alegerilor locale a pornit de la ipoteza că acest scrutin reprezintă o dublă competiție: una, febril comentată, între candidați și între formațiuni politice, și cealaltă, perseverent ignorată, între electorat și propria sa inerție. Axul investigației l-a constituit problema participării la vot, cu corolarul ei, abstentionismul. Unghiurile de abordare au fost următoarele:

Evaluarea intențiilor de participare. Motivații ale prezumtivei participării.

Gradul și modalitățile de informare a alegătorilor asupra competiției.

Gradul de continuitate-discontinuitate a comportamentelor electoratorului în acest tip de confruntare electorală - comparații cu alegerile locale din februarie 1992.

Schimbarea unui portret-robot al primarului ideal.

Compararea cu alegerile locale precedente s-a făcut prin reluarea în mai '96 a unor întrebări din chestionarul utilizat de CIS în ianuarie '92. Eșantionul din mai a.c. a cuprins 1.376 subiecți în vîrstă de cel puțin 18 ani domiciliați în 83 de localități din 32 de județe, 40 rurale și 43 urbane, inclusiv Capitala.

Capricii ale intențiilor de participare

Experiența internațională în acest domeniu arată că amploarea participării la vot nu coincide mai niciodată cu cea a intențiilor de participare declarate în sondajele dinaintea scrutinului. Sensul obișnuit al acestei coincidențe: participarea efectivă este inferioară participării declarative.

La noi, în februarie 1992 acest decalaj a oscilat în jurul a 15 procente, însă unicitatea acestei experiențe anterioare nu permite o predicție întemeiată a ceea ce se va întâmpla sub raportul fluxului de votanți la pasul următor. Nu avem cum să comparăm cele două decalaje, dar putem compara în schimb cele două nivele ale intențiilor declarate de participare, care se prezintă astfel (în %):

în februarie 1992	în mai 1996
82	77

Ușorul declin al intențiilor de participare i se adaugă faptul verificat pe plan internațional că potențialul alegerilor locale de a mobiliza electoratul rămîne de regulă în urma celui al alegerilor parlamentare sau prezidențiale. Pe temeiul acestor comparații, tot ce se poate estima este că tendința spre contracția participării la viitoarele alegeri locale, față de cele care le-au precedat, pare mai probabilă decît tendința contrară.

Ar mai fi de adăugat că procentul actual al celor dispuși să voteze: 77%, reprezintă o medie la scară națională rezultată din variații unori importante pe medii de rezidență și pe zone teritoriale (Transilvania, Crișana, Maramureș, Banat; Nord; Oltenia, Muntenia, Dobrogea; Sud; Moldova și Bucovina; Est; și Bucureștiul). Iată cîteva variații ale proporțiilor în care locuitorii ai diverselor zone și medii își declară intenția de a participa la scrutinul din iunie a.c. (în %):

Subiecți domiciliați în orașe mari - peste 150.000 locuitori	69
Subiecți domiciliați în localități rurale	82
Subiecți domiciliați în zonele:	
Nord	74
Sud	80
Est	84
București	62

Comarate cu intenția generală de participare, aceste variații sugerează unele probabilități mai puțin vagi, cum ar fi:

1. O tendință spre abstentionism neomogenă, atît în plan social - pe medii de rezistență, cit și în plan teritorial - pe regiuni geografice.
2. O intensificare relativă a tendinței spre abstentionism în zonele și mediile unde opoziția a înregistrat principalele sale succese în 1992.

Motivații

Presupusele motivații ale deciziei de participare-neparticipare prospectate cu prilejul sondajului din mai a.c. sînt: condiția socio-economică a subiecților, încrederea sau neîncrederea lor în corectitudinea acestor alegeri, gradul informării lor specifice, eventualele sincronizări-desincronizări. Testarea acestor ipoteze motivații a dus la următoarele rezultate:

1. Condiția socio-economică

Intenționează să se prezinte la urne (în %):	
Dintre cei care au pămînt	81
Dintre cei care nu au pămînt	74
Dintre cei care sînt proprietari locuinței lor	79
Dintre cei care locuiesc cu chirie	73

Condiția de deținător al unor proprietăți agrare sau imobiliare pare să stimuleze într-o oarecare măsură participarea la vot.

2. Sincronizări-desincronizări

Data alegerilor locale ar fi potrivită după 51% dintre intervievați și nepotrivită după 12%. Slab contestată, dar și fără tragere de inimă aprobată, ținerea alegerilor locale în pragul verii ar putea îngreuna participarea la scrutin.

3. Încredere-neîncredere

Atît acum, cit și în urmă cu 4 ani, intervievații au fost întrebați dacă se așteaptă ca în localitățile lor alegerile de primari și consilieri să fie corecte sau incorecte. Răspunsurile lor s-au grupat astfel (în %):

	Februarie 1992	Mai 1996
Corecte	50	62
Incorecte	18	10
Nu știu	31	28

Gradul de încredere în corectitudinea alegerilor locale a crescut semnificativ, determinînd firesc scăderea suspiciunilor față de posibile malversațiuni. Este evident că nu scăderea suspiciunilor va multiplica numărul abținerilor. Încercările recente de dramaturgie a unor fraude în curs nu concordă cu acest curent de opinie.

Gradul de încredere-neîncredere în corectitudinea alegerilor se află în congruență cu intențiile de participare la alegeri. Funcție de aceste poziții, proporțiile intențiilor de participare ating următoarele cote (în %):

Printre cei care cred că alegerile vor fi corecte	90
Printre cei care cred că alegerile nu vor fi corecte	65
Printre cei care nu știu	56

Diferența substanțială dintre cele două răspunsuri dihotomice: vor fi co-

recte și vor fi incorecte, ar indica forța cu care motivația încrederii separă cele două comportamente dihotomice: participarea și abținerea. Potrivit cifrelor de mai sus, această forță pare considerabilă.

4. Informarea specifică

Nivelul de informare a alegătorilor asupra scrutinului de la 2 iunie a fost testat la 3 nivele: logistic - cunoașterea datei; organizatoric - cunoașterea numerelor unor candidați; politic - cunoașterea formațiunilor pe care aceștia le reprezintă. Proporțiile intervievaților care dispun de aceste informații s-au repartizat astfel (în %):

Cunosc data	78
Cunosc unii candidați	76
Cunosc unele formațiuni	33

Informațiile practice concrete sînt mult mai răspindite decît cele politice. Diferența de peste 40 de procente dintre ultimii doi itemi sugerează măsura în care electoratul îi depolitizează pe candidați, retransfigurîndu-i din reprezentanți ai unor formațiuni politice în actori individuali, pentru el autonomi.

Funcție de cunoașterea-necunoașterea formațiunilor pe care le reprezintă candidații, intențiile de participare suferă următoarele variații (în %):

Dintre cei care cunosc formațiunile	87
Dintre cei care nu cunosc formațiunile	65

Perceperea alegerilor locale ca pe o competiție politică pare și ea să stimuleze exercitarea votului. Calitatea acestor informații depinde, evident, și de căile prin care sînt obținute. Acum, ca și în urmă cu 4 ani, canalul cel mai larg folosit în acest scop rămîne comunicarea interpersonală, urmată de marea distanță de TV. Predilecția pentru un canal ori altul este sensibil diferită în diferite medii de rezidență. Astfel:

	în orașe mari	în mediul rural
Este preferată comunicarea interpersonală de	16%	72%
Este preferată televiziunea de	45%	11%

Conform acestor date, în țară nu se desfășoară o campanie electorală, ci două: una a candidaților, fascinați de TV, cealaltă a electoratului în componenta lui rurală, imună față de această fascinație. Concomitența celor două campanii nu înlătură desincronizarea lor tehnologică: una se bazează pe mijloace electronice, cealaltă pe mijloace moromețiene.

Portret-robot al primarului preferat

Vernisajul schiței de portret-robot al primarului preferat semnat CIS a avut loc în 1992. Reluarea lui în 1996 prezintă o imagine asemănătoare în structura sa, dar nu și în dimensiunile sale. Compus din patru trăsături mai puțin decît sumare: sexul, vîrsta, sta-

tus-ul familial și ocupația, acest portret, alcătuit de opțiunile alegătorilor, înfățișează în ambele lui edii un bărbat de vîrstă mijlocie (între 30 și 50 de ani), căsătorit, cu copii, avînd studii superioare, dar o profesie practică - inginer sau economist. Păstrînd structura, dar concentrînd unele trăsături, ediția '96 a primarului preferat are aerul unui frate mai mic al celui din '92: predilecția pentru bărbați scade de la 71 la 60%; cea pentru tați de familie de la 71 la 56%, sporul principal constituind de fapt tot o diminuare: crește procentul celor cărora profesia viitorului primar le este indiferentă (de la 37 la 43%).

O societate în tranziție s-ar cuveni s-ar cuveni să fie un paradis al schimbărilor, dar tocmai de aceea statormicia așteptărilor față de primarul preferat e mai incitătoare decît modificările cantitative semnalate. Persistă, de pildă, neîncrederea în capacitatea femeilor de a gospodări așezările în care locuiesc - o neîncredere pe care, împărțînd-o cu electoratul, puterea actuală o extinde de la funcția de primar la funcția publică în general. Un primar femeie este preferat de 8% din numărul total al intervievaților, dar de 11% dintre bărbați, față de 5% dintre femei. Populația feminină se arată mai vulnerabilă față de ceea ce ar putea fi un complex Elena Ceaușescu, eventual pretext discret pentru actualizarea indiscretă a unor prăfuite, dar agresive prejudecăți.

O altă reticență revelatoare atît prin constanța, cit și prin vigoarea ei îi vizează și pe muncitori: „anti-muncitorismul” este încă și mai categoric decît anti-feminismul - insignifiant în '92: 5%, preferința pentru un primar muncitor se reduce la jumătate în '96. Infinit mai puțin practic decît invocat, „rolul conducător” atribuit de ideologia ceaușistă clasei muncitoare pare să stîrnească același gen de resentimente ca fosta locatară a „cabinetului 2”. Dar pe cită vreme „complexul Elena Ceaușescu” nu reprezintă decît o supoziție, inapetența pentru primari-muncitori este o evidență perceptibilă atît în felul cum alegătorii își filtrează preferințele, cit și în criteriile după care formațiunile politice își selectează candidații. Pînă și candidatul PSM pentru primăria Capitalei este un om de afaceri...

După modelul operelor clar-obscure, portretul-robot al primarului nu e alcătuit numai din trăsăturile alese, ci și din cele ignorate - de unde însemnătaea răspunsurilor: „mi-e indiferent”. Proporțiile de indiferență exprimă gradul în care o trăsătură propusă este socotită irelevantă. În indiferența față de profesie: 43%, frecvența maximă, este mult mai răspindită decît indiferența față de status-ul familial: 33%. Neîncrederea față de femei și de muncitori, ca și prețul pus pe status-ul familial sînt manifestări care nu au numai implicații de ordin electoral - ele semnaleză rezistența unor sisteme de valori care nu au fost înlăturate o dată cu dictatura.

Probabilități

Cu privire la apropiatele alegeri locale, sondajul CIS din mai a.c. sugerează cîteva probabilități:

1. Creșterea abstentionismului în comparație cu 1992.
2. Manifestarea prevalentă a acestei tendințe în orașele mari, unde ar afecta în primul rînd opoziția democratică.
3. Șanse prioritare pentru candidați de sex masculin avînd între 30 și 50 de ani, capi de familie, economiști ori ingineri.
4. Impact al TV asupra deciziei de vot moderat în orașe și neînsemnat la sate.
5. Primatul considerentelor pragmatice și personale asupra celor politice în formarea deciziei de vot.
6. De aici slaba probabilitate ca alegerile locale să aibă o influență capitală asupra alegerilor parlamentare.

Termenul împămîntenit de „absenteism” înlocuiește într-un gest pasiv: absența, gestul activ al abținerii. Decr. „abstentionism”.

EMIL HUREZEANU

Un rol nou asumat de Regele Mihai?

Aniversarea din acest an a zilei de 10 Mai a prilejuit accente noi, oarecum surprinzătoare. Am în vedere în primul rând ideile cele mai importante conținute de mesajul fostului suveran, difuzat în țară, la 10 Mai. Nu poate fi neglijat nici contextul politic românesc, și el aflat tocmai într-o fază de angoasă electorală și tensiuni înțetite. Mediul politic local a preluat acest mesaj, fără precedent în atâtea privințe, cu acel diluant inconfundabil de festivism și nervozitate. Ambele dimensiuni, când e vorba de înțelegere și reflecție în marginea unui fenomen, ajută puțin. În sfârșit, aniversarea acestui 10 Mai a fost precedată și de dispariția neașteptată a scriitorului Mircea Ciobanu, autorul cunoscutelor convorbiri cu Regele Mihai, unul din apropiații din România ai Casei Regale.

O notă strecurată discret în *România liberă*, speculații șoptite pe culoarele anecdoticilor diurne ne-au pus la dispoziție zvonul potrivit căruia, cu puțin înainte de moarte, scriitorul Mircea Ciobanu ar fi avut o întâlnire cu președintele Iliescu, la cerea acestuia din urmă. Liderul român, potrivit zvonului, i-ar fi cerut regretatului Mircea Ciobanu să-i transmită personal Regelui invitația de a vizita România. S-a spus că Palatul prezidențial ar fi dorit ca invitația să fie onorată chiar la 10 Mai, în acest scop biletele de avion ale mesagerului și ale auguștilor invitați fiind deja asigurate. Dispariția subită a lui Mircea Ciobanu face imposibilă o reconstituire credibilă. Cert e că, la câteva zile după moartea importantului om de cultură român, însuși ambasadorul Chebeleu, într-un enunț suspect de blînd și curtenitor pentru un inamic atât de neîmpăcat al relievilor istorice, în înțelesul lui „his Master's voice”, sugera un fel de armistițiu între Palatul Republican de la Cotroceni și apartamentul regal de la Versoix.

D-l Chebeleu anunța posibilitatea ca Regele Mihai să fie invitatul lui Ion Iliescu însuși, dacă fostul suveran recunoaște statalitatea actuală a României și a.m.d. Cu puțin înainte de 10 Mai, se vedea, oarecum și parțial, confirmat zvonul privind ultima însărcinare neobișnuită pentru Mircea Ciobanu.

A urmat și mesajul de 10 Mai. Presa independentă l-a publicat la locul de cinste meritat. Evocările monarhilor constituționale din ultimii 130 de ani au fost însoțite de ample retrospectivitate istorice, fotografii, mărturii. Mai puțină atenție s-a acordat însăși conținutului mesajului de acum al Regelui. Și de această dată, comentariile cele mai prompte semnalînd nouitatea mesajului au aparținut agențiilor de presă străine și nu ziaristilor români. La 10 Mai, corespondentul agenției Reuter la București remarca pătrunderea Regelui Mihai pe terenul minat de neliniștită actualitate al discuțiilor privind integrarea euro-atlantică a României. Cred că, chiar și cu o întirziere de câteva zile, o atenție suplimentară ar fi sursă mesajului de la 10 Mai e justificată. Pentru Rege, la aproape 7 ani de la prăbușirea dictaturii, încercarea majoră este asigurarea integrării României în concertul euro-atlantic. Considerată egală naturală a tuturor celorlalte state europene, România n-ar trebui să i se ceară îndeplinirea unor condiții mai severe de integrare decît altor state. Riscul abandonării României în afara procesului de integrare va fi instabilitatea și divizarea continentului, e concluzia părții din mesajul regal, mai mult de jumătate din acesta, ce pledează pentru intrarea României în Europa.

Vorbînd la persoana I plural, care, de această dată, nu este doar pluralul convenit al majestății, Regele Mihai își argumentează astfel dorințele: „Am sprijinit rezoluțiile Consiliului de Securitate, am contribuit la menținerea păcii în fosta Iugoslavie, am reformant armata, bunele relații de securitate pe care le avem astăzi cu Ungaria certifică faptul că intențiile noastre rămîn pacifice”.

Cîteva precizări: Este prima oară, în ultimii aproape șapte ani, cînd, într-un mesaj regal, argumente, puncte de vedere ale oficialității de la București sînt practic împărțite într-un tot și cu o neobișnuită pregnanță de fostul suveran. Regele remarcă în două rînduri în mesajul de 10 Mai, foarte rîscipat, ceea ce, în țară, d-nii Iliescu și Tinca au sugerat doar, stîrnînd ample și furioase controverse: lăsaarea României în afara Europei conține riscul unui dezastru pentru Europa sau „cu România, continentul va fi unit și va trăi în pace; fără România, Europa va rămîne divizată și

spectrul instabilității va reveni”.

În al doilea rînd, multe din realizările politice ale regimului Iliescu-Văcăroiu-Tinca (politica iugoslavă, relațiile militare cu Ungaria, reforma armatei și opțiunea de securitate atlantistă) sînt asumate de Rege și subsumate persoanei I plural. În această persoană, cînd e vorba de Rege se înțelege, desigur, întotdeauna și poporul, trupul țării, al cărui cap – spunea în celebra sa demonstrație, Kantorovici – este însuși monarhul. Dar ce se înțelege cînd, pentru prima oară, Regele exilat și păstrat la distanță de acest regim asumă o postură proprie și poporului român, prin consecință, și regimului Iliescu însuși, prin premisă? Regele susține că a reformant armata, așa cum d-nii Iliescu și Tinca n-au nici un motiv de îndoială că au procedat, la comanda pîrghiilor statului, ei înșiși.

În mesajul Regelui, și în atitudinea sa, au intervenit, așadar, elemente inedite. Comuniștii și urmașii lor în România, atît de criticați în mesajele anterioare, au făcut loc unui corp solidar al românilor pro-europeni – poporul, Regele, regimul Iliescu – în momente de cumpănă istorică în Europa. Nu e intenția noastră să judecăm aceste modificări de atitudine, ci doar să le expunem și să le semnalăm neobișnuit.

Nu patriotismul și europenismul fierbinte al Regelui sînt, desigur, neobișnuite, ci generozitatea cu care fostul suveran le împarte nu doar cu poporul român, ci și cu regimul în funcțiune. Poate unii vor vedea aici o schimbare de macaz în direcția unei apropieri a Regelui de România, dar în direcția sugerată și dorită de regim: transformarea monarhului într-un simbol al unirii în numele unor idealuri sau obiective naționale, aflate deasupra deznirii intereselor politice partizane. Un astfel de rol, necesar și extraordinar, nu trebuie însă să conducă la acoperirea realității – atît de accidentate – cu drapele și simboluri. Dacă 95% din românce și români se pronunță pentru integrarea euro-atlantică, dacă Regele Mihai I de România a dovedit, atît de magistral, la 23 August 1944, cît de europeană și democrată poate fi România în Europa și Europa alături de România, regimul Iliescu nu se poate bucura de o la fel de neîntînată prezumție de nevinovăție și bună-credință. În materie de politică externă, regimul Iliescu a evoluat pozitiv, de la cochetăria cu Răsăritul și practicile despotismului asiatic remanent în interior la pași concreți și repetați spre NATO. Dar unirea-n cuget și simțiri euro-atlantiste, atît de transparentă în ultimul mesaj regal, nu poate fi preluată necritic, fără beomul convenit cînd e vorba de prea ușoara alăturare în persoana I plural a culorii alb și a culorii gri. Viața are însă mai multe hașuri de gri decît e împărțită în alb și negru, pe de altă parte. Regele Mihai a fost apoi cel care în 1944, cu comuniștii cu tot, a scos România din Axa pronazistă, reinstituind, chiar dacă pentru puțină vreme, destinul european în țara sa. Nici atunci, nici acum nu s-a putut fără comuniști, vor spune unii. Așa este, cu condiția trecerii sub neuitare a următorului raționament: de calul troian al păcii te bucuri foarte mult atunci cînd pătrunde în interiorul cetății entuziaste; însă foarte puțin, vorba poetului...

HORAȚIU PEPINE

Consiliul Europei nu va trimite observatori la alegerile locale

Luni 20 mai a sosit la București secretarul general al Consiliului Europei, Daniel Tarschys, care a participat la seminarul internațional cu tema „Conceptul securității democratice”, organizat de Institutul Român de Studii Internaționale și Ministerul de Externe în colaborare cu Consiliul Europei. De-a lungul celor trei zile petrecute la București, Daniel Tarschys s-a întîlnit cu președintele Iliescu, cu Teodor Meleșcanu și cu primul-ministru Nicolae Văcăroiu. Desigur, întîlniri strict protocolare, fără nici o istorie. Va fi contat însă faptul că Ministerul de Externe s-a străduit să organizeze acest seminar la București, unde, în primul rînd prin raportare la dosarul maghiar, așa-numita securitate democratică capătă un înțeles mai limpede.

Relațiile României cu Consiliul Europei au intrat de mult într-o normalitate de rutină. Aproape au fost uitate dezbaterile dramatice care, aici la București, au premers admiterii României ca țară cu drepturi depline. Teoretic, statul de țară supus unui program de supraveghere (monitorizare) este încă în vigoare, dar mecanismele de constrîngere au încetat practic să mai aibă aceeași eficiență. Daniel Tarschys a introdus, de altfel, în discursul țînut la deschiderea de marți a seminarului o frază liniștitoare despre rolul monitorizărilor, încercînd o dată în plus să risipească susceptibilitățile care se manifestă încă în anumite cercuri românești. Atitudinea CE față de România trebuie înțeleasă, de altfel, într-un context mai larg. Să amintim că o dată cu admiterea Federației Ruse, la gravitate, cum este; de exemplu, tnesuimea cecena. Iar cu toate că la Strasbourg libera exprimare a opiniilor nu este de nimic îngrădită, atmosfera generală va fi mai degrabă conciliantă. O dată ce admiterea Rusiei a fost votată, pe baza unor rapoarte care cuprindeau și descrierea situației din Cecenia, Consiliul Europei va încerca cel mult să tempereze excesele rușilor. În acest context, România, cu toate defectiunile care ne scandalizează aici la București, face o figură aproape luminoasă. De aceea, să nu ne surprindă tonul declarațiilor lui Daniel Tarschys, care a făcut aprecieri cît se poate de favorabile despre progresele democrației din România. Desigur, s-au găsit voci care au interpretat cuvintele secretarului general al Consiliului Europei ca pe simple formule de politețe sau mai mult ca pe niște ipocrizii diplomatice. Trebuie însă să înțelegem că problemele românești sînt privite acum la Strasbourg de la o mai mare înălțime, de acolo de unde sînt vizibile doar planurile cele mai largi. La Strasbourg se gîndește acum că problema democrației românești trebuie rezolvată numai pe plan intern. O dovadă în plus este declarația lui Daniel Tarschys, în prima clipă surprinzătoare, că nu vor veni observatori la alegerile locale.

Seminarul desfășurat la noul sediu al Parlamentului a fost, de fapt, o contribuție românească la activitățile legate direct sau indirect de Consiliul Europei. În cele două zile s-a dezbătut un concept formulat prima dată la Viena acum trei ani, la o reuniune a Consiliului Europei: securitatea democratică. Garanțiile militare și strategice nefiind niciodată suficiente, e nevoie de consolidarea unor democrații pluraliste și de crearea unor rețele de încredere între țări. Discursul lui Ion Iliescu din deschiderea seminarului a dezvăluit și miza organizatorilor români ai manifestării. Iliescu a spus că procesul de construcție europeană creează o presiune asupra frontierelor de astăzi, dar că punerea în discuție a modificărilor de frontieră ar afecta grav securitatea europeană. Am putea vedea aici o aluzie la contenciosul româno-maghiar. Iliescu a mai spus, de altfel, că minoritățile au îndatoriri față de statul de care aparțin. Pe de altă parte, președintele Iliescu a afirmat că statele pot accepta schimbarea granițelor prin negociere directă, în interesul lor și al stabilității internaționale, ceea ce pare o aluzie la unirea cu Basarabia. În schimb, Daniel Tarschys, discret și amabil, s-a mulțumit să atragă atenția asupra situației minorităților naționale.

„Cu cât îmi va fi mai greu, cu atât voi învinge mai sigur“

– interviu cu VICTOR CIORBEA, candidatul CDR la Primăria Capitalei, realizat de Ion Manu –

Cum apreciați campania electorală care se încheie în aceste zile, domnule Victor Ciorbea?

A fost o campanie lipsită de decență și echilibru, din cauza stilului impus de PDSR, care și-a propus epatarea alegătorilor printr-o bogăție de prost gust. Cinismul partidului de guvernământ nu are măsură, dacă ne gândim că în urmă cu șase ani folosea ca slogan bine cunoscutul „Nu ne vindem țara!”, iar acum propune un candidat pentru funcția de primar general pe care îl laudă (ca sportiv, e adevărat, dar mai ales ca om de afaceri) pentru activitatea sa fructuoasă în Occidentul capitalist. Singura consecvență față de anul 1990 este disprețul față de intelectuali. Bineînțeles că acum nu mai scandează nimeni „Moarte intelectualilor!”, dar felul cum se procedează, atât în propunerea candidatului, cât și în contactul cu votanții, dovedește un „ciocoism” de înaltă factură. Numărul miliardelor de lei puse în joc întrece numărul claselor de instrucție ale candidatului, scontându-se pe o păcălire în stil mare a electoratului.

Nu cumva este vorba de un plan conceput mai de mult și urmărit cu tenacitate?

Dacă mă gândesc cum au înțeles guvernanții să facă educația civică a celor pe care-i numesc cu bombastică mândrie „poporul român”, da... De aproape șapte ani, ei trăiesc din înșelarea sistematică a oamenilor. La început, în 1990, înșelări de trai nerealiste, apoi – pe măsură ce mizeria se instalează – diversiuși, luptă de clasă, ură de rasă, dezbinare confesională, minciuni despre rechemarea în România a moșierilor și capitaliștilor, despre „răzburarea” singeroasă a Opoziției împotriva foștilor membri de partid comunist etc. La televizor – principalul mijloc de educare a populației – oamenii văd zi de zi conducerea de stat și de partid laudată, Parlamentul pus în situații penibile și filme cu patru în patru ani, campaniile electorale par niște robinete de vorbe, în care – ca într-un Hyde Park autohton – lumea se laudă, promite, transformă limba română într-o parodie. Alegătorul spune „Toți sint la fel” și închide televizorul. Uneori nu știe nici mecanismul alegerilor, rostul lor. Cum foarte mulți tineri nu se mai duc la școală, această neștiință politică se asociază cu o anume jenă de a vota. În acest sens spuneam că unul din candidați – mai precis biroul său de campanie – a forțat lucrurile de o manieră incorectă, inadmisibilă. Cheltuiind peste 7 miliarde de lei (adică aproximativ 1% din actualul buget de austeritate al Primăriei Capitalei sau jumătate din suma necesară gratuității pe mijloacele de transport pentru pensionari, studenți și elevi), Ilie Năstase, descins parcă dintr-un serial „Dallas” balcanic, a făcut paradă de afișe, de benzi, de filme, de ceremonii mondene, de cunoștințe celebre doar pentru a ne spune că el a fost o glorie sportivă, ceea ce de altfel știam. În legătură cu această confundare planificată a competențelor, îmi amintesc o celebră replică de prin anii '70 a marii sportive Lia Manoliu, care spunea că la noi selecția se făcea după deviza „Omul potrivit la locul potrivit... altuia”. Simțind acest lucru, d-l Năstase a refuzat până acum orice confruntare cu contracandidații săi, păstrându-se într-o muțenie convenabilă, sfidând populația sărăcită cu averile sale, cu binecunoscuta măiestrie în manipularea mulțimilor, cu sprijinul forțelor politice pe care le reprezintă. Nu este d-l Năstase o combinație perfectă între semidoctele melodrame TVR și regimul actual, care de aproape șapte ani evită sistematic dialogul, lăsând Opoziția să obosească vorbind? În acest ritm, dacă ar deveni primar și dacă actualii guvernanți s-ar menține la putere, până în anul 2000 am fi complet „mexicanizați”: o țară cu milioane de analfabeți, cu miliardari eternizați la putere prin neștiința primilor, cu un partid unic, care se numește revoluționar și câștigă distanțat toate alegerile. Doamne ferește! Am dat acest exemplu doar pentru a ilustra relația dintre cultură și politică în cazul unui popor proaspăt ieșit din dictatură. Nu vreau să fiu rău, dar – fiindcă v-am văzut în sală la mitingul CDR din 18 mai – această formațiune a reușit să găsească un candidat de primar absolvent de liceu chiar pentru

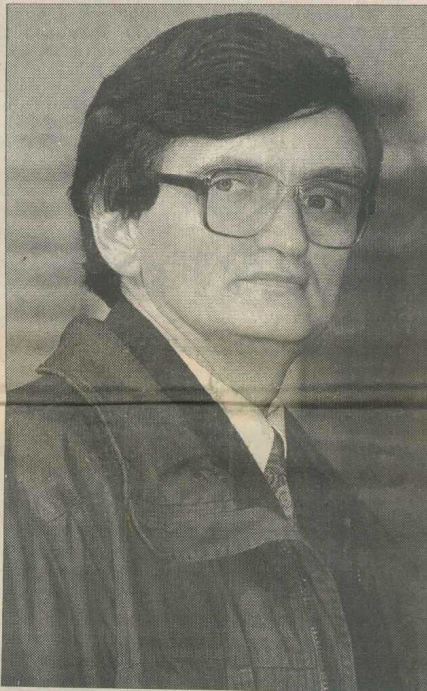
un sat ca Dolhasca (ați remarcat cu cât bun-simț a vorbit acel țăran).

Vă convine să vorbiți așa, ca unul care a terminat facultatea de Drept cu „zece curat”, ca șef de promoție pe țară...

Eu nu-mi etalez ostentativ meritele, dar cred că oferirea unor candidați bine pregătiți este adevăratul semn de respect față de alegători.

D-l Năstase seamănă cu fata de măritat căreia părinții îi spun să nu vorbească înaintea nunții, pentru ca pețitorii să nu-i poată cântări meritele intelectuale. Dar cum vi se par din acest punct de vedere colaboratorii săi?

Avînd de susținut un candidat incapabil să articuleze și, totodată, un partid falimentar, cei din biroul de campanie i-au separat: d-l Năstase a fost multiplicat în toate colțurile orașului, iar

trandafirii au fost lăsați în grija directorilor și directorșilor care ar urma să „facă treaba”. Nu lipsesc din combinație veștile mafioate, unii din protagoniști (cei mai cenusii) fiind trecuți pe liste. Ce promit aceștia? „Dacă vreți să vă păstrați casele, votați candidații PDSR!” Cu alte cuvinte, veșnicul apel la suspiciune, la frică! Încolo, un candidat la sectorul 5, șef de uzină, spune textual, într-un clip electoral, că el lucrează cu fapte, nu cu programe, „de care s-a plictisit toată lumea”. Bineînțeles că s-a plictisit lumea, dar tocmai de „programele” lor, care ne-au coborât în cițiva ani în fundul prăpastiei. Adevărul este că un partid dezbătut n-are ce să promită oamenilor cinstiți. Dar – după exemplul folosirii gînditorului de la Hamangia în campania „privatizării accelerate” – autorii campaniei d-lui Năstase (aceiași, de fapt: grupul „Grafitti”) au crezut că pot ascunde această lipsă de conținut în spatele sutelor de mii de afișe cu care au acoperit practic orașul.

Toată lumea cunoaște acum – sau ar fi trebuit să cunoască – oferta dumneavoastră: „Contractul cu bucurăstienii”. Știm că l-ați dezbătut în direct, cu mii și zeci de mii de oameni. Cum l-au receptat?

În sutele de întîlniri cu alegătorii – în instituții, uzine, în parcuri și piețe – i-am făcut pe cei mai mulți să-l înțeleagă și chiar să-l susțină, singurul reproș fiind acela că intenționează să demisioneze în cazul că nu-mi voi îndeplini în termen promisiunile! Necazul face că n-am avut banii necesari (și m-ar fi durut inima chiar dacă i-aș fi avut) să pot risipi ca PDSR-ul miliarde de lei pe o demonstrație de forță. Ei simt, în disperarea lor, că s-ar putea să

reușească doar impresionînd electoratul cu obsesia unei forțe pe care nu o au.

Acum două săptămîni, Academia Cațavencu afirma că ați fost subvenționați cu două miliarde de lei de către firma „Elvila”. Cum comentați această informație?

Nu o pot comenta în nici un fel, pentru că nu am fost subvenționați de „Elvila” cu nici un ban. Cred că a fost o scăpare din vedere a acestui săptămînal, în general bine informat, față de o știre neverificată. De altfel, trebuie să vă spun că nu eu, ci domnul Năstase își face campanie cu asemenea sume. În timp ce campania domniei sale aruncă în joc sume de ordinul miliardelor, în campania mea nu s-au cheltuit pînă acum decît sume de ordinul milioanei.

Cum a fost receptat „Contractul” de contracandidați?

Lovitura PDSR-ului a fost gîndită ca avînd dublu efect: retrăgîndu-l din lupta activă pe Ilie Năstase, au intenționat să ne lase pe noi, „cei alții”, să ne măcinăm reciproc. Și în parte au reușit. În cartea lui Dumitru Drăghicescu, *Din psihologia poporului român*, este citat exemplul pe care Oroles, un rege dac, obișnuia să-l dea triburilor dezbinare pentru a le face să se unească: „El asmuți doi cîini unul asupra altuia, dînd drumul unui lup înaintea lor tocmai în momentul cînd se mînceau mai tare. Cîinii încetară lupta și se luară după lup”. Din păcate, această experiență psihologică nu se repetă în cazul nostru, cum ar fi normal. Lupul adevărat neapărînd decît în afișe, cei alții contracandidați m-au transformat în lup pe mine, cel mai bine plasat dintre ei, astfel încît în discuțiile electorale s-a produs o coalițare a celorlalți împotriva mea și mai ales a programului meu. Ce putea conveni mai mult oamenilor Puterii decît dezbinarea Opoziției? Fiindcă am fost singurul care am venit de la început cu un program, mi-au luat din acesta părți întregi, spunînd pe urmă (d-l Patriciu) că eu am avut ideea, dar argumentația am „copiat-o” din programul domniei sale! Alteori mi s-a spus – de la d-l Patriciu pînă la d-l Erbașu – că programul e populist. D-l Patriciu, d-l Vătășescu și, pare-mi-se, chiar d-l Erbașu au avut umorul să-mi caracterizeze „Contractul” ca fiind de stînga, de extremă stînga sau chiar comunist. Dumnezeuule, după ce fiecare din cei trei (sau partidele lor) au condus această țară, într-un moment sau altul, ca asociați la guvernarea de stînga, îndrăznesc acum să-mi reproșeze mie că sint „stîngist” pentru că întind o mînă de salvare victimelor grandomaniei sau incompetenței guvernelor lor! Bineînțeles că toți s-au năpustit asupra programului meu ca fiind cel mai concret – cu cifre, cu termene. E mai ușor să te legi de cifre exacte decît de vorbe goale! Am acceptat să înghit asemenea afronturi cu un calm superior celui pe care mi-l cunosc, tocmai gîndindu-mă la pilda lui Oroles. În fond, cînd voi ajunge în turul II (dacă nu voi câștiga din primul) voi fi în mod fatal ales și de electoratul lor, care sint sigur că va ști să se gîndească la propriile interese.

Care este reproșul pe care vi-l face frecvent propriul dumneavoastră electorat?

Că sint prea „cumsecade”, prea „blind”, că n-aș avea duritatea necesară funcției. Lucru care mă îngrijorează, căci înseamnă că nu sint îndeajuns de bine cunoscut. Am fost foarte „dur” ori de cîte ori a fost nevoie să salvez ceva în interesul celor pe care îi reprezentam. Cînd i-am scos din structurile sindicale pe vechii UGSR-iști; cînd am negociat cu guvernele Roman, Stoiloian și Văcăroiu soarta a milioane de salariați; cînd m-am desprîșit de structurile mafioate ale „CNSLR-Frăția”, care amenințau să devină ceea ce au devenit azi: o anexă a partidului-stat. „Dur” am fost și cînd am refuzat funcțiile de viceprim-ministru sau de ministru al Muncii, pe principii că nu mă pot asocia la o guvernare trasă pe sfori de la Cotroceni.

Totuși, acum candidați!

Candidatez pentru că prefer să fiu ales de milioane de oameni decît să fiu numit de un prim-ministru sau de un președinte. Am pornit, ca de atîtea ori, din nou la luptă. Și, după cite mă cunosc, voi învinge. Fiindcă îmi cunosc puterile, bazate pe credință și tenacitate. Cu cît îmi va fi mai greu, cu atît voi învinge mai sigur – v-o spun din proprie experiență.

OCTAVIAN PALER

AVENTURI SOLITARE*

Două jurnale și un contrajurnal

(Fragment din „cuvîntul justificativ“ la „jurnalul american“)

Adescoperi nu e, neapărat, o chestiune de timp. Cu toate acestea, nu pretind că America reală arată cum am văzut-o eu. Cel puțin trei handicapuri, în afara superficialității pe care o presupune, de regulă, trecerea printr-o țară ca străin, m-au împiedicat, probabil, să aprofundez unele impresii și să le corectez pe cele, eventual, greșite. Mai întâi, nu știu englezește. Din motiv pe care nu mi le explic, am ajuns la concluzia că nici într-o pușcărie americană sau britanică n-aș reuși să învăț această limbă care tinde să devină un fel de latină modernă. Apoi, lipsa mea desăvârșită de spirit practic pe care, printr-o chimie misterioasă a complexelor, am transformat-o în orgoliu nu era de natură să-mi facă simpatică mentalitatea pragmatică de la baza „reșitelor“ americane. Așa cum se poate constata în jurnalul pe care-l public acum (cele din precedentele traversări ale Oceanului le-am pierdut), m-a cam sîcîit greutatea pe care o au „afacerile“ în logica americană și m-a urmărit, cu o insistență, probabil, neînocentă, gîndul că într-o catedrală gotică ai o ameteală metafizică, pe cînd într-o zgîrie-nori ai doar o ameteală fizică. În fine, m-am dus în America dolidora de prejudecăți. Unele s-au risipit pe măsură ce m-am lovit de realitățile din „Lumea Nouă“. Altele, dimpotrivă, s-au complicat, poate. Și n-aș fi în stare să jur că nu mi-au influențat reacțiile.

Vreau, de aceea, să-mi previn cititorii, rugîndu-i să fie precauți față de unele opinii din acest jurnal. Există multe riscuri ca ele să oglindească, mai degrabă, modul meu de a gîndi decît realitatea americană și să fie excesive sau chiar nedrepte din pricina defectelor și limitelor mele. Sînt un sentimental, or, în America sentimentele n-au cotă la bursă, sînt un idealist, or, în America, dacă nu sînt sponsorizate și nu devin „afacere“, iluziile nu înseamnă nimic. Pe deasupra, eu nu cred în progres, cu excepția celui interior. Era firesc, prin urmare, ca unele lucruri să nu-mi placă în America, pe altele să nu le înțeleg, iar cîteva să mă sperie, împingîndu-mă să aștern pe hîrtie fraze hazardate, de genul: America e forma cea mai civilizată a inculturii. Sau: America demonstrează că se poate regresa interior în plin progres științific și tehnologic. Contactul cu cîteva mari orașe americane mi-a arătat destul de limpede că unul ca mine are slabe șanse să se simtă în largul lui peste Ocean. Sînt prea demodat pentru „Lumea Nouă“ și prea conservator. Intimidat, mereu, de cei care „se descurcă“ sau „reuesc“ în orice condiții, am ajuns să cochetez cu ideea că eșecurile ne pot defini tot atît de bine ca reușitele, ceea ce unui american i se pare o enormitate. Am încercat, de cîte ori m-am surprins prea înclinat spre frondă, să mi-o temperez, zicîndu-mi

că n-are rost să mă înverșunez împotriva a ceea ce eu nu pot face, dar caracterul nu e o bucată de plastilină pe care o modelezi cum dorești. Și, pe urmă, la vîrsta mea ar fi, oricum, prea tîrziu.

Iată de ce n-aș vrea să fiu așezat printre acei europeni care, trecînd Oceanul, adoptă o morgă ironică și dezabuzată, pregătiți să strîmbe din nas, orice ar vedea, și să nu le placă nimic. Nu țin deloc să intru în corul detractorilor Americii, care fac din „americanofobie“ un soi de panăș. Mai ales că această „americanofobie“ ia forma unui ridicol complex de superioritate. America, zice europeanul circotaș, a ajuns o supraputere care domină, militar și financiar, mapamondul, dar n-are distincție și rafinement. E prea frustă, prea grosolană în expansiunea ei. E viguroasă, tînără, dar n-are oboseala noastră subtilă. Nu se pricepe să se îmbrace cu gust, de aceea nu îndrăznește să judece critic moda franceză. Nu are destulă încredere în simțul ei estetic, de aceea se grăbește să admire tot ce se bucură de prestigiu cultural în Europa și să cumpere orice fals, mai reușit, semnat cu un nume celebru. Acest european căruia America nu-i place „din principiu“ e enervat că America înhață toate premiile Nobel și bombăne că americanii sînt „cam fără stil“ și „prea siguri pe ei“. Deși spune, uneori, lucruri interesante despre „McDonaldizarea Europei“, el se complăce într-un stupid șovinism european, uîntînd că singura revoluție fără monștri este revoluția americană și că ambele coșmaruri din secolul nostru, fascismul și comunismul, și-au avut „producătorii“ între Rin și Urali. Probabil, America e unicul loc unde europenii pot vorbi cu mîndrie de „virtuțile europene“, considerînd odioasă „mitologia banului“, de parcă Europa, de cîteva mii de ani, n-a făcut decît să frecventeze „Academia“ lui Platon.

Formulat ca ostilitate globală, „antiamericanismul“ e de un simplism jenant. Căci America înseamnă și Whitman și Poe! Și singura Constituție în care e înscris „dreptul la fericire“! Ea le-a oferit multor imigranți șansa de a reuși și, probabil, nicăieri altunde nu se poate înțelege mai bine „dreptul la diferență“. Dogmatizat, antiamericanismul devine un fel de cursulă a retoricii lui Castro sau a unui „eurocentrism“ vanitos și miop, care judecă otova, fără nuanțe. Despre care Americă e vorba? A metropolelor în care te simți ca în burta unei balene (senzație pe care am avut-o la Los Angeles și la New York) sau a micilor orașe care reprezintă, spun unii, adevărata Americă? A Las Vegas-ului, cu dezamăgitorul său de reclame luminoase, care-ți zgîrie nervii ca glaspapir-ul, sau a austerului, a britanicului Boston? Ne place să spunem că noi europenii semănăm unor tineri care se trezesc, uneori, în zori, bătrîni și

obosiți, în mijlocul unor ruine ilustre, dar ce să zică atunci asiaticii? Ei sînt și mai bătrîni, și mai obosiți. Încît s-ar cuveni să fim mai prudenți, poate, cînd ne grăbim să simplificăm.

Dar recunosc că nu-mi plac nici cei care se dau în vînt după tot ce e american sau vine din America. În aceeași măsură în care nu vreau să particip la o cruciadă a americanofobilor, nu m-aș putea alătura nici celor care admiră fără rezerve America și consideră că primedia „americanizării“ Europei e o problemă falsă. Spunînd asta, nu mă gîndesc la faptul că America a luat, se pare, locul Romei antice, că „pax americana“ tinde să fie o versiune modernă a vechii „pax romana“, că... dar să nu reiau ce spun în jurnal, unde dezvolt comparația, arătînd ce cred că apropie și ce cred că desparte „noua Romă“ de „vechea Romă“. Mă gîndesc la ce zicea Baudelaire că este civilizația: nu mașina cu aburi, ci diminuarea păcatului originar.

Să mă explic. Europa își cam bate joc uneori de ruinele sale. Sînt multe și își poate permite. În America, așa ceva ar fi de neconceput. Protejarea lucrurilor „atinse“ sau înnobilate de timp frizează acolo mania. În pădurile declarate „parc național“ nu este permisă nici luarea unei crengi rupte. Totul trebuie să rămînă cum este. O floare smulsă reprezintă un delict. Dar tradițiile propriu-zise se opresc, în genere, la faimosul „saloon“ pe care-l vedem prin western-uri. Italianii din America au tradițiile lor. Irlandezii, mexicanii, chinezii, la fel. De o „tradiție americană“ e greu de vorbit, deocamdată. Modernitatea Americii nu seamănă de aceea cu cea a Europei. Cusurul principal al Americii, lipsa de tradiție, se transformă într-o calitate cînd e vorba să apese pe accelerator. Istoria nu-i atîrnă ca o piatră de moară în spate, așa că se poate mișca mai dezinvolt decît noi, fără să se încurce în probleme de identitate interminabile. Săracă în tradiții, America își concentrează întreaga energie în „visul american“. Și tocmai asta îi dă o eficiență periculoasă. Americanul nu ține să fie „intelectual“. Visul lui e să cîștige bine, să-și asigure o situație prosperă. N-are nici o importanță cîte cărți ai citit (în două sute și nu mai știu cîte episoade din serialul „Dallas“ nu se vede nici o carte). Esențial e cîți dolari ai. Noi, în Europa, filosofăm pe marginea oricărui fleac. Avem o mare voluptate de a tăia firul în patru. America e prea ocupată ca să-și piardă vremea cu asemenea „vicii“. Ea s-a instalat, cumva, la sfîrșitul culturii și își vede de proiectele ei, dispunînd de o forță cu atît mai alarmantă cu cît ea e folosită în numele unei civilizații care nu se uită în urmă.

De aici provine, probabil, o anumită insatisfacție pe care ți-o lasă modernitatea în America, înflorită, parcă, pe nisip. După un timp, orice lucru nou se demodează. Trebuie aruncat și înlocuit cu altul, mai nou. America pare condamnată să nu se atașeze de nimic, să alege continuu și s-o facă din ce în ce mai repede, deoarece repausul o neliniștește, îi răscolește complexele.

Acum, magia oglinzii e aproape total înlocuită cu magia calculatorului. Substituie care începe să se vadă și pe la noi și pe care, cu riscul de a fi socotit retrograd (într-un fel sînt!), o cred plină de capcane. Oglinda l-a ajutat pe om să se întrebe cine e, ce rost are pe lume, ce vrea, ce așteaptă de la alții. Ecranul calculatorului îl

stimulează, din contră, să fugă de sine: în joc sau în depozite interminabile de informații. Pe acest drum, civilizația e capabilă să producă un rău cu urmări greu de evaluat. Ea poate face atît de tiranică grija de „a avea“ încît să înăbușe grija de „a fi“. Îl poate transforma pe om în maniac al tehnologiei, punîndu-i la dispoziție mijloace din ce în ce mai sofisticate pentru a alerga mai repede – și mai comod – spre nicăieri. Am văzut co-perți splendide de cărți, între care nu se afla nimic, puse ca atare într-o bibliotecă elegantă, cu geamuri care alunecau pe șine din aluminiu. Și am întîlnit, în mai multe familii, copii care, la trei, patru ani, se deprind să se joace cu ajutorul calculatorului, fără să mai cunoască bucuria de a bate mingea sau de hoinări. Asta îi educă să fie singuri. Mai tîrziu, nu se vor mira de o realitate care îl frapează acum pe un european ce a trecut Oceanul: nicăieri nu poți vedea atîția oameni care mănîncă singuri în public sau care alegă (fac „jogging“) cu ochii absenți, fără nici o țîntă, pentru a se goli de o energie nefolositoare, ascultînd muzică, aproape toți, cu ajutorul unor difuzoare minuscule, înfîpte ca niște dopuri în urechi.

Incontestabil, America avansează cu o viteză pe care Europa n-are cum s-o egaleze. Dovadă că laboratoarele americane pregătesc premii Nobel în serie. Ea e, în același timp, plină de contradicții. A creat o industrie alimentară parcă anume pentru încurajarea obezității și o altă industrie pentru combaterea obezității, în care moda „fără“, adică „fără colesterol“, „fără grăsimi“, „fără multe calorii“, a ajuns o adevărată obsesie. Aparent, totul e bine reglat. Sinuciderile, aberațiile sexuale, nefericirea, plictiseala dispun de ultimele cuceriri ale electronicii. Dacă ești singur, poți conversa, folosindu-te de calculator, cu toată lumea. La televiziune, se zîmbește chiar și atunci cînd este prezentat buletinul meteorologic, de parcă „starea vremii“ ar fi o marfă căreia i se face reclamă și trebuie vîndută. De altfel, nu e de mirare că happy-end-ul a cunoscut o carieră atît de înfloritoare la Hollywood. Americanul simte nevoia să fie asigurat că viața e frumoasă și că binele triumfă, pînă la urmă, asupra răului. După gustul american, Hamlet, Anna Karenina sau Romeo și Julieta ar fi trebuit să aibă alt final. Dar stigătul lui Brennus, „vai de cei învinși“, intră perfect în aceeași mentalitate. Învîgătorii au, în America, totdeauna dreptate, oricine ar fi și indiferent cum și-au obținut victoriile. Iar „învinșii“, falșii, nu mai interesează pe nimeni.

Poate că forța Americii stă într-o sinteză ciudată. Americanul, al no-tat undeva, e un barbar supercivilizat. Are vitalitatea barbarului neobosit de istorie și priceperea de a nu se pierde în subtilități. El rezolvă simplu încurcăturile filosofiei în care se complăce Europa. Ceea ce e util e bun! Ceea ce e profitabil e și mai bun!

Într-o asemenea lume, dacă nu te-ai născut în ea și n-ai înzestrarea naturală necesară, e bine să sosești tînr, ca să fii mai puțin rigid. În situația mea, de pasager ocazional, mi-am dat silința doar – și cit am putut, evident – să nu mă las copleșit de incompatibilități.

Mai greu mi-a fost cu prejudecățile. Dar aici intru în alt domeniu.

*Fragment din volumul cu același titlu în prag de apariție la Editura Albatros.

Politice, un nou volum de H.-R. Patapievici

Vineri 3 mai 1996, la Grupul pentru Dialog Social a avut loc, în prezența unui numeros public, lansarea volumului *Politice* de H.-R. Patapievici, apărut la Editura Humanitas. Autorul și cartea au fost prezentați de Gabriel Liiceanu, Alexandru Paleologu și Alexandru Athanasu.

ALEXANDRU PALEOLOGU Curajul este o virtute a inteligenței

Ceea ce semnalează la început Patapievici în acel prim capitol, care conține cele patru scrisori, dar și în alte locuri – mă refer la textul extraordinar, teribil, zguduitor, un memo adresat conștiinței societății noastre (care este, totuși, inertă și nesimțitoare) despre moartea inginerului Gheorghe Ursu –, este nesimțirea, indiferența agresivă, lipsa de reacție. Cum s-a petrecut cu Gheorghe Ursu, ce s-a întâmplat cu el și care este reacția Justiției, reacția autorităților și reacția societății? Nulă. Nu vreau să repet una din prostiile care s-au spus după '89: că toți sîntem vinovați, deși nu e nimeni vinovat – pentru a scăpa de orice răspundere. Nu sîntem toți vinovați, dar sîntem toți nesimțiți. Ceea ce este o mare vină. Memoria, care este cea mai importantă facultate a omului, are în structura ei uitarea. Dar nu avem voie să uităm lucrurile care sînt de neuitat. Pasajul din cartea lui Patapievici intitulat „Refuzul memoriei” este un rechizitoriu total la această nesimțire.

Mai sînt în cartea lui Patapievici câteva capitole – de o luciditate absolut exaltantă – care se leagă prin continuitate cu tema lui principală, care este refuzul ororii. Este un capitol care privește așa-zisul comunism american, ceea ce se numește acolo o politică corectă, una din formele cele mai imaginabile de imbecilitate contemporană, care are azi curs, pare-se, aproape obligatoriu în universitățile americane, în special în cele cu caracter umanist. Nu trebuie să ne consoleze faptul că nu sîntem singurii idioți de pe planetă.

O carte ca a lui Patapievici este un act de igienă socială, de igienă morală, de igienă individuală. Iar această carte e nu vreau să spun că o văd mai bună decît precedentele, fiindcă trebuie luate fiecare în conexiune cu altele, dar cartea aceasta este cartea cea mai curajoasă. Curajul de a risca neapărat, curajul ca virtute a inteligenței. Inteligența nu poate să fie decît curajoasă, nu poate fi inteligență timorată.

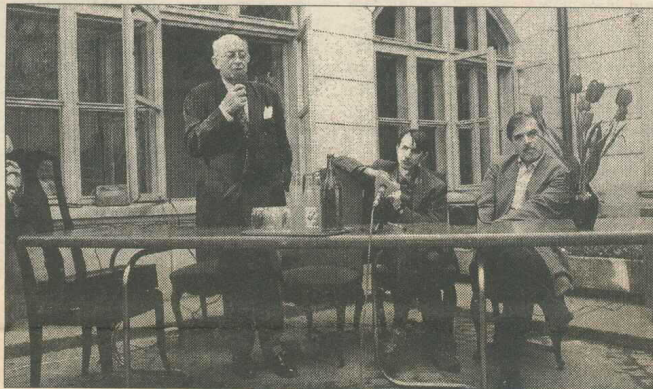
ALEXANDRU ATANASIU Ne aflăm în fața unui luptător

Fac parte din aceeași generație cu Horia-Roman Patapievici – și dacă obsesiile lui sînt și ale mele, aveți explicația acestei emoții. Există o frază în această carte care spune așa: „În fața morții, nevoile tac”. În fața unei capodopere sau a unei cărți de mare valoare, cum este cartea lui Patapievici, cuvintele pălesc. Patapievici pune un diagnostic clar: locul intelectualului este la timona destinului comunitar, chiar dacă marinarii se răzvrătesc,

din neputință ori din ignoranță, din frică sau din frustrare. Datoria timonierului este să lupte pentru ajungerea la mal. Și poate prima concluzie ar fi că ne aflăm în fața unui luptător, chiar dacă somatic e destul de firav, un luptător a cărui armură de idei este un aliaj foarte durabil între experiența revelatoare în fața morții și interpretarea subtilă printr-o matrice culturală a ființei umane. Fără a glumi, cred că, la ora actuală, în România, în lipsa unor cure balneoclimaterice oferite de guvern, cura intelectuală pe care ne-o oferă cartea lui Patapievici este singurul lucru bun pe care îl putem primi.

În fine, și ca jurist, nu pot să ignor pledoaria pentru condiția de cetățean pe care o face Patapievici, înțelegând ca temelia statului și nu ca un apendice sau ca o excrescență marginală, generată de o structură opresivă, la

zvolta criza identitară prin integrarea spațiului public în formula noastră identitară. Nu mai este suficient că avem o familie: românii trebuie să aibă în sfîrșit și o societate în care să se recunoască. Vă rog să remarcați cît de dificil ajung românii la o formă proprie, adică nefalsificată, de expresie de sine. Un exemplu tipic este Mitică realizat de Gaiță. Toți acei oameni care răspund prăpăstii nu sînt neapărat imbecili: ei au o dificultate să recunoască faptul că nu înțeleg anumite lucruri, și aceasta datorită dificultății de a fi ei înșiși în alt spațiu decît cel închis. Cred că problema dobîndirii unei identități moderne nu se realizează vinșind la esențe atemporale, ci acționînd. Creînd, adică, un spațiu public, în care să se poată dezvolta spiritul comunitar care acum ne lipsește în mod dramatic. Soluția la drama noastră identitară este simplă:

Al. Paleologu, H.-R. Patapievici și Alexandru Athanasu vorbind despre *Politice*

buna ei plăcere și conjunctural.

H.-R. PATAPIEVICI Scopul nostru trebuie să fie reinventarea spiritului comunitar

Vă mulțumesc pentru prezența dumneavoastră aici. Aș vrea să încep prin a-i pune o întrebare d-lui Athanasu, care este jurist: cad oare primele capitole din *Politice*, care sînt neurătătoare cu caricatura de spirit comunitar în care trăim, sub incidența delictului hilar numit „defăimarea națiunii și a poporului român”? Dacă da, pot atunci să vă spun că scopul cărții mele este de a fi o săgeată îndreptată spre voi toți. În anii '90-'91, cînd îi scriam d-lui Paleologu, eram confruntat cu dramaticele rupturi sociale de care vă amintiți: cele patru mineriade, diabolizarea intelectualității de către populismul agresiv al Puterii, conflictele etnice etc. Dincolo de planul imediat, era vorba de conștientizarea unei teribile crize identitare, din care încă nu am ieșit. Atunci simțeam, datorită rupturii violente cu semenii mei, că nu există nici un sprinjin. Am scris această carte pe măsură ce descopeream că acest lucru este fals. Noi, românii, sîntem obișnuși să credem că adevărul are curs numai în comunitățile mici (familie, sat) sau în singurătate. De aceea spațiul nostru public este carent, la discreția cui vrea sau are puterea să-l manipuleze. În fața noastră stă sarcina de a ne re-

trebuie reinventat un mod de a fi împreună. În *Politice* am folosit cruzimea și exasperarea ca instrumente de analiză politică (cu siguranță nu este cartea unui „politolog”) tocmai pentru a forța în cititorii mei conștiința că noi, împreună, avem o problemă de rezolvat. Dobîndirea comunitară a unei conștiințe identitare moderne.

GABRIEL LIICEANU Contestarea lui Patapievici – un argument al vieții enorme care se află în el

Horia Patapievici va fi contestat de foarte mulți – și este deja contestat de foarte mulți –, dar acest lucru este un argument al vieții enorme care se află în el. Nu sînt contestați decît oamenii care pot sfîrși. Cei care nu sfîrșesc sînt morții. Al doilea lucru: el va fi contestat de mulți dintre colegii lui, teoreticienii adesea, care uită că există două moduri în care cuvîntul ajunge în lume: unul către o comunitate mică de specialiști și care împinge știința și cercetarea în lume puțin mai departe și altul care intră în lume pe calea sufletului, a artei, a impactului emoțional – și acesta este cazul lui Patapievici. La el teoria nu este o comunicare între două creiere, ci este o comunicare care ajunge la creier trecînd prin inima celui care îl citește.

Și acum am să vă citesc o pagină din textul care descrie cartea, cel al detenției de 26 de ore la Inspectoratul General al Miliției, urmat de Jilava:

„Mare parte din noi fusese bătută cu bestialitate. Mulți aveau răni deschise; singele se închegase pe răni într-un mod respingător, amestecat cu noroiul de care plaga fusese tîrîtă. Hainele, mototolite, erau mînjite de singele scorjit: pata lui era fadă, mirosul lui – inconfundabil. Unul avea obrazul despăcat în trei linii cu marginile zdrențuite, care porneau din pomet. Am văzut un bărbat cu tibia fracturată de lovituri, din a cărui față hidos tumeațată singele continua să curgă, nestăvilit, coagulîndu-i-se sub bărbie, ca țurțurii, pe gît. Un tîndar fusese bătut atît de tare încît, în ciuda feței, care nu zîmbea și care era desfigurată, chicotea continuu, înfricoșîndu-ne. Am aflat de la cei care asistaseră la supliciiul lui că fusese bătut timp de oră cu bocancii numai în cap, de către doi milițieni (un plutonier și un sergent-major: pe unul dintre ei îl cheama, țărănește, Gheorghe). Bietul își pierduse mințile. E inutil să înșir efectele îngrozitoare ale cruzimii omeniești. Defilarea lor, în ciuda ororii, este monotonă. Modalitățile torturii sînt finite; înfinite sînt însă degradarea, ultragiul și suferința. Rămîne faptul că fiecare dintre acești oameni fusese torturat cu singe rece de un semen al său, semen a cărui singură motivare era un salariu ceva mai umflat și o seamă de privilegii meschine. (...)

Am certitudinea că, dacă în ziua de 22 decembrie 1989 regimul comunist din România nu ar fi căzut, majoritatea celor care au fost arestați cu o zi înainte ar fi fost împușcați. Evenimentele ar fi avut cursul deja exersat de criminali la Timișoara: bătaie, arest, tortură, împușcare – distrugerea cadavrului. Din acest motiv, pentru că știu cui datorez viața, pentru mine, din 22 începînd, oamenii se împart în două categorii: cei care au ieșit în dimineața zilei de 22 să demonstreze și știind că riscă să fie împușcați, – și care mi-au salvat viața; și sînt cei care au refuzat să protesteze, și care, în concepția mea, au consimțit la ștergerea mea dintre vii. Rudele mele de singe, spre pildă, nu au demonstrat în ziua de 22: așteptau, cu pusilanimă prudentă, să vadă ce se mai întîmplă. Ca mare parte din poporul căruia îi aparțin prin naștere, așteptau și ei ca lucrurile să se hotărască prin alții, iar ei doar să profite într-un sens sau în altul.

Nu voi uita niciodată. Vreau să mai spun că toți cei care au condus arestările, ancheta și detenția nu sînt oameni obișnuși și nici normali. Sînt oameni criminali cu suspendare, anume salarizați spre a tortura și ucide. Acești oameni au fost creșcuți pentru așa ceva și în marea lor majoritate își iubesc meseria. Ei vor putea spune mereu că nu și-au făcut decît datoria. Astăzi, ca și cînd nimic nu s-ar fi întîmplat, se amestecă pe stradă printre noi: asasinii circulă în România printre fostele și viitoarele lor victime. Ei nu așteaptă decît un nou regim care să le redea posibilitatea legală de a intimida, tortura și ucide”.

Aș vrea să-i mulțumesc deopotrivă lui Dan Perjovschi pentru ilustrația care însoțește volumul *Politice*, care crește organic din gîndurile și sentimentele acestor pagini. Între cei doi, între Patapievici și Perjovschi, s-a născut o colaborare inefabilă în paginile revistei „22”. Să le mulțumim amîndurora!

GABRIEL ANDREESCU

Guernica, desenată în cuvinte

Noul volum *Politice* recent publicat la editura Humanitas de către H.-R. Patapieviici cuprinde o serie de scrisori trimise de autor d-lui Alexandru Paleologu – în timp ce acesta era în serviciu diplomatic la Paris – și regăsite de fostul ambasador, din întâmplare, la începutul anului 1996. Scrisorile, date între 6 martie 1990 și 12 august 1991, înregistrează criza de conștiință prin care a trecut Patapieviici în urma evenimentelor dramatice, incredibile, care încep (cel puțin în referințele sale) cu contrademonstrația din 29 ianuarie 1990 – scenariul fatal. Evenimentele sînt urmări ale privirea omului de pe stradă, departe de „cultura românească” în care se decide tactica menținerii puterii, departe de rumoarea saloanelor diplomatice; departe chiar de redacțiile ori sediile acelor organizații care voiau să prindă, cu sufletul la gură, firul întâmplărilor din culise; privirea unui „om de pe stradă” dotat cu emoționanta onestitate și cu armătura intelectuală a celui care a devenit, mai târziu, referința culturală H.-R. Patapieviici.

În scrisoarea din 6 martie 1990, trimitătorul amintește Excelenței Sale că „a lăsat în urmă o Românie a pîndă”. După 29 ianuarie consensul național ajunsese să desemneze „necesitatea celor în minoritate de a se supune necondiționat majorității”. O „gloatocrație nerușinată” tirăste după sine o țară „istovită de neîncredere și de spaimă”; o țară „condusă sub lege marțială de oameni aroganți și brutali”, pe care H.-R.P. îi caracterizează scurt: Gelu Voican Voiculescu, „tantristul ghenonist... permanent înarmat cu un pistol mitralieră”, Dan Iosif, „individ patibular și agramat”, Silviu Brucan, „deși pare inteligent, în fond e imbecil”. Pe Iliescu îl detestă neputincios, cu disperarea că îi rătăcește semenii, iar ei se gudură pe lingă și îl adoră. „Excelență”, scrie autorul invadat de oroare, „în România comunismul este la fel de activ ca întotdeauna”. „Excelență”, exclamă neputincios Patapieviici, „sunt bolnav de România așa cum canceroșii sunt incurabili de cancerul lor: aproape încontinuu mi-e rușine că sunt român și asta mă înfurie, pentru că, deși e nedemn, nu e totuși drept”. Furtuna colectivă post-decembriștă declanșează drama individuală. Acută, sofisticat exprimată, ea nu va lăsa pe hirtie urmă de fals. H.-R.P. își rememorează viața. Născut sub comunism, nu a fost format de el. Dar existența i-a fost mutilată de prezența lui ofensatoare. A jurat să iasă în stradă, „cînd va izbucni și la noi”. A ieșit. Acum este neputincios, cuprins de o sufocantă indignare; disperat. În calitatea lui de român se simte mototolit, murdărit, ignorat, respins. Ceea ce vede îl umple de neîncredere și stupeoare: „Știi sigur ce

gust anume descopăr în fiecare dimineată în gură: este gustul care transformă orice bucurie în dezgust și orice preț al vieții în dispreț”.

Scrisoarea datată în 24 aprilie este compusă frenetic, sub impresia întâmplărilor din aceeași dimineată: „La 5.30 a.m. o mie de soldați-milițieni echipați cu bastoane au intrat peste demonstranți, strigînd, cuprinși de furor, murdării timp pentru care nimeni nu ar fi trebuit să moară, în decembrie, la Timișoara”. La 6.00 rătăcește prin Piața Universității, în fața spectacolului halucinant a 1.500 de soldați înarmați cu pistoale mitralieră. La serviciu, unde ajunge „ca injunghiat”, colegii (biologi, medici, cercetători) mîncău seminte și chicoteau. Seara, în CPUN se desfășoară un spectacol hidos și derizoriu în același timp.

Lansarea cărții a avut loc în curtea GDS, care a devenit neîncăpătoare

Afară, în „fabrici, pe uzine și ogoare”? „Încovoiată, minoritatea conștientă s-a supus majorității zdrobitoare la propriu (...), slobozindu-l pe activul bărbat (Iliescu) spre treburile mulțimii, altfel spus, campaniei electorale în mijlocul unui electorat entuziast și beat de dorința de a se lăsa călcat din nou în picioare”. Poporul român, afirmă H.-R.P., a fost chemat în acest ceas de istorie ca să justifice a posteriori deriziunea brutală și vehemențele jignitoare la care a fost supus de Ceaușescu, satrapul analfabet și nebul.

Și a făcut-o! Aproape de neales între calificativele prin care H.-R.P. sancționează teribila trădare de către români a datoriei lor etice. Sintem un popor cu substanța tarată, conchide el. Un neam flecar și lipsit de Dumnezeu... „Dacă și sfinții (care sprijină revenirea lui Teoctist!) sunt cu el, atunci ce să mai spunem de bieții care îl idolatrizează azi, din pămîntul minții lor, cum altfel decît brutal și cu vehemență, pe Iliescu?” Pentru români răul este o noțiune estetică. O gloată servilă care nu a meritat căderea lui Ceaușescu... Ei se îndreaptă spre noua dictatură cîntînd voios și aclamînd. Ce este deci, se

întreabă H.-R.P., cu acest popor român, confiscat de propria sa mediocritate ca într-un extaz al deriziunii? Amintind campania ignobilă împotriva d-nei Doina Cornea, continuă: „Să cred atunci că românului nu îi este proprie jubilația înjosirii, deliciul terfelirii și beția minimalizării aproapei?” H.-R.P. insistă asupra neputinței minorității, o mîna de lucizi „îneacă într-un hîrdău de Fecale Supurînd de Nestinsă putoare”.

Prin fața ochilor cititorului sînt perindate din cînd în cînd portrete: (Eugen Simion, Răzvan Theodorescu), amintiri (Gheorghe Ursu), referințe (falsele conștiințe ale veacului: Lukács, Sartre)... Iar eseistul? Ca să își poată întreține familia, este angajat cu săptămîna la un ziar, pe post de corector. „Am să vă

strivitoare. Loc de iluzie nu mai există: „Blîndețe, toleranță, spirit receptiv, curaj, patriotism – haida de! Eu nu am văzut nicăieri așa ceva la români”. Probele sale arată că românul este intolerant, xenofob, violent-și-laș, agitat-și-abulic. Tropisme anterioare se transformă în teme: intransigența veterotestamentară a ortodoxismului Ligii Studenților, naționalismul transformat în meseria unor trepăduși de ocazie: „Apele sunt mai turburi ca oricînd, pescarii în fecale plescăie mulțumiți. Inconștienți că își trăiesc propria apocalipsă, românii își chibitează pleșcar năruirea”. Mă micșorează, spune H.-R.P., tot ceea ce românii pierd din substanță, prin degradare: „Și, tot ca român autentic, sunt incapabil să văd remediul la acest jaf de spiritualitate”. Excelență, se adresează H.-R. Patapieviici lui Alexandru Paleologu, nu are sens să ne mai amăgim. Există un popor de bibliotecă, uneori frumos, și un popor român real, care între temperamentul grobian și parvenitismul cultural de subreț nu înroșește nici o atenție grijii pentru adevăr, demnitate, bun gust. „Excelență”, scrie H.-R.P., detaliind eroul și depersonalizînd substanța, ca în marile romane, „totul mă doare. N-am știut că se poate suferi de poporul tău așa cum suferi după o femeie nedemnă. Mă doare că tatăl meu s-a amestecat cu raul din jur pentru a mă crește pe mine în belșug”.

Ultima scrisoare, 12 august, alt an: „Din păcate, nu cred cu adevărat în violență, altfel ar fi trebuit de mult să trec la execuțiile de tip Neceaeu... Mă simt personal jignit de prostia bășcălioasă, de acreala invidioasă, de stridența de foapă a acestei populații ignare. (...) Privit la raze X, trupul poporului român abia dacă este o umbră; el nu are cheag, radiografia plaiului mioritic este ca a fecalei: o umbră fără schelet, o inimă ca un cur, fără șira spinării. Toată istoria, mereu, peste noi a urinat cine a vrut. (...) Valea plîngerii a fost transformată de români pentru români într-o vale a urinei corozive”.

Între pagini, apocalipsa imaginilor repetitive ale lui Perjovschii.

*

Nu am vrut să mă refer în nici un fel la celelalte eseuri, cele mai multe admirabile, adunate în volumul *Politice*. Operă de educație socială, dependente de un număr de presupuziții teoretice, eseurile lui H.-R. Patapieviici au firescul grad de relativism și perisabilitate al acestui gen de texte. Scrisorile elaborate între 6 martie 1990 și 12 august 1991 posedă în schimb adevărul, puterea și atemporalitatea artei. Iată povestea unei onestități ultragiante; iată cum arată, cu single înfăcșurînd pulsînd, o conștiință traumatizată! Plăcerea cuvintelor rare, notația enciclopedică sînt chemate, de această dată, să facă mai teribil glasul răscolitor al revoltei sale etice.

În momentul trimerii la Paris, autorul nu a pregătit scrisorilor nici o copie. O șansă pe care nu o putem invoca îndeajuns a făcut ca aceste texte să nu se piardă. Astăzi avem în mînă pagini din care se va cita, sînt sigur, decenii la rînd. Să le merităm!

LIVIU ANDREESCU

Comunismul american?

Faptul că un eseu cum este „Comunismul american” nu a fost întimpinat, imediat după publicare, de polemica meritată nu este pe deplin inexplicabil. Generozitatea intelectuală a autorului i-a determinat pe potențialii comentatori să exclame, poate, „Trecă de la noi!” sau „Nu merită așa ceva!”. Și totuși selectarea articolului, printre alte 25, pentru publicare în nou-apărutul volum *Politice* este mai mult decât o simplă re-ducere în actualitate a controversatului eseu: e o re-afirmare. Peste ceea ce se poate trece cu vederea o dată nu se poate și a doua oară. Îmi propun prin urmare să-i ofer lui H.-R. Patapieviu o explicație pentru faptul că lucruri așa de „odioase” cum este comunismul american se pot întimpla peste ocean.

„Comunismul american” ar avea în vedere „ceea ce americanii numesc political correctness, adică *acea atitudine mentală care e obsedată de limbajul prin care majoritarii îi desemnează pe minoritari*”. Această definiție este fără doar și poate una limitată. *Political correctness* desemnează un întreg cod de conduită față de indivizii minoritari și, mai mult chiar, o nouă mentalitate cu privire la relațiile dintre culturi. Accepțiunea largită este, de fapt, și subiectul articolului analizat aici. Care sînt caracteristicile acestei noi ideologii care îi trezesc autorului „stupoarea, indignarea și, în cele din urmă, o stare de senină jubilație interioară”? Faptul că termenii ca *black* (negru), desemnând persoane de culoare, sînt considerați jignitori; că utilizarea acestui termen și al altora asemănători (probabil cei sexiști) este sancționată ca denotînd o mentalitate specifică imperialismului europeanului alb; că civilizația europeană este categorisită ca învechită; că religia creștină e privită ca discriminatorie și universalistă; că nu există moralitate universală; că miturile polineziene valorează cît autorii clasici etc. Am să mă ocup pe rînd de toate aceste probleme.

Despre imperialism și cultura europeană

Într-un articol recent publicat în revista „22” și intitulat „Despre rolul

doctrinelor în istorie”, Horia Patapieviu ne vorbea despre rolul ideologiilor („spiritului”, cum prefera el să le numească) în realitatea socială. **Conflictele sînt mai degrabă create decît pur și simplu înregistrate de către teoriile sociale.** Ele iau naștere în special atunci cînd identitatea unui grup este definită de teoria care o susține prin **excluziune**. Exemple oferite de autor sînt religia, naționalismul, antisemitismul. Cu aproape doi ani mai devreme, aceeași persoană scria la finalul „Comunismului american”: „*sunt alb, român, creștin ortodox și heterosexual; sînt mîndru că aparțin unei culturi și civilizații fondate în valorile creștine...*”. Este această aserțiune una nevinovată, cum crede Horia Patapieviu? Nu cumva este ea simptomatică pentru definirea unei identități prin excluziune? Albul este

Gabriel Liiceanu, editorul, și H.-R. Patapieviu, scriitorul

diferit de barbar, de negru, de oriental. Creștinul de ateu, de păgîn și de evreu. Heterosexualul de homosexual. Fără negru, păgîn și homosexual, cu **conotațiile lor puternic moralizatoare și ierarhizante**, noțiunea de alb, creștin sau heterosexual nu există. Fără să privim superiori spre negru, homosexual și evreu, nu putem spune „sînt mîndru” că sînt altfel.

Istoria civilizației europene este istoria construirii unei identități prin violență. Conflictele cu civilizațiile „barbare” au fost create de ideologii religioase, etice, chiar și științifice (superioritatea naturală a albilor, a bărbaților etc.). De cîteva sute bune de ani, tot ceea ce nu este **bărbat alb european** trebuie să primească cu forța morala acestuia din urmă. (Pînă și John Stuart Mill declara, în celebra sa *Despre libertate*, că barbarii trebuie guvernate prin forță). O asemenea identitate imperialistă (în sens larg) este însă azi dificil de acceptat. Faptul că o conștiință critică de proporții și-a făcut loc în universitățile americane nu poate fi decît un lucru demn de admirat și de emulat.

Această paradigmă aduce cu sine o grijă deosebită, uneori exagerată și exaltată, față de celălalt. Alteritatea, și nu propria persoană, devine fundamentul unei noi moralități. Cîteva exemple de „morală învechită” le oferă chiar textul lui Patapieviu. Acesta se plînge, pe chiar prima pagină a eseului său, că sub impulsul fanatic al rectitudinii politice militanții contestă termenul de **negru**

și apoi proporția inegală a conceptelor din afro-american. În loc să-și aducă aminte de dramele create de acest tip de exclusivism, el etichetează totul ca o „nevroză paranoică” și rezolvă problema. Nici un cuvînt despre lunga perioadă în care negrii erau tratați ca sub-oameni, despre comportamentul bestial al bărbaților albi, creștini și heterosexuali. Nimic despre nuanțele evidente peiorative pe care termenul **negru** le mai are și astăzi.

La fel și în cazul militanților feministe ale sfîrșitului de secol trecut și sloganul lor „*Să nu mai naștem!*”... Cu eticheta de „tîmpenie”, autorul crede că poate acoperi secolele de umilire și suferință care au determinat o poziție atît de dramatică. Tragismul situației e transformat într-un moft periculos. Or, o decizie atît de dureroasă cum e aceea de a nu mai da viață este răspunsul unor ființe umane al căror statut a fost degradat la acela de a naște, de a perpetua specia.

Amnezia obstinentă care acoperă suferința minorităților și a culturilor amuțite de glasul european, de care Horia Patapieviu dă de această dată

verdictul lui Patapieviu nu mai e neapărat justificat. Căci o operă de artă nu este în mod necesar un obiect de contemplație. Ea nu mai are o valoare intrinsecă, internă, independentă de context. Dacă lucrurile ar sta așa, atunci întreprinderea critică ar fi total lipsită de substanță. Într-o universitate, mai mult decît oriunde, nu valoarea contemplativă impune programa. Opera de artă nu mai este decît un **instrument** și, ca orice instrument, ea poate fi abandonată atunci cînd nu mai face față sau cînd obiectivele se schimbă. În ultimii 30 de ani, universitatea americană a trecut printr-o astfel de deturnare de la țelurile clasice. Ea a încetat să mai fie fabrica unei serii de profesioniști crescuți la aceeași clasă școlară a culturii europene (bună sau rea) și a devenit un spațiu multicultural, militant. Pentru o astfel de instituție, autorii ortodocși nu sînt întotdeauna de folos.

Ceea ce nu înseamnă că Philip Sidney trebuie în mod necesar scos din program. El poate fi însă **utilizat** în multe feluri, inclusiv ca un exemplu de mentalitate a bărbatului alb european. (În secolul nostru, cel puțin, notoriul său oportunism politic a fost exploatat permanent ca un model de integrare a artei în schimbul ideologic guvernat de către instituțiile conducătoare.)

Un cuvînt final despre stîngism și capitalism

Indignarea și stupoarea se transformă instantaneu în seninătate cînd H.-R. Patapieviu realizează că rectitudinea politică nu e nimic altceva decît o formă de stîngism. „*Puteam din nou să disprețuiesc cu seninătate*”, declară, aproape copilărește, autorul. Căci ce poate fi privit mai cu dispreț și mai detașat decît „comunismul american”?

Cred că eticheta din urmă este injustă și, mai mult decît atât, ea identifică greșit „profilul” mișcărilor stîngiste occidentale. Nu vreau să contest prin asta firescul scepticismului față de doctrinele de stînga. Așa cum sugera cineva, marxizarea este azi expresia lipsei de capacități intelectuale. Numai că atunci cînd spun „stîngism” și „marxism” am în vedere pretenția celor ce susțin aceste doctrine ca punînd bazele unei „științe” (sociale sau politice). La acest nivel, unde cei doi termeni desemnează activități specializate și riguroase, scepticismul (nu și disprețul) intelectual este de împărățit.

Dar nimic nu e mai fals decît a identifica acest tip de stîngism cu **leftismul** care se manifestă în zona academică occidentală. Acesta din urmă nu oferă noi principii de construcție a societății, ci o critică a capitalismului în formele sale actuale. Ea este făcută cu generozitatea intelectualului care își viră nasul în treaba specialistului doar pentru că se lovește de realități sociale pe care nu poate să le tolereze. A eticheta acest tip de comportament ca o formă de „comunism” înseamnă a trece cu vederea că **leftiștii** sînt individualiști, că resping implicarea excesivă a statului, că sînt pluraliști sau chiar relativiști, că afirmă responsabilitatea civică și inițiativa de grup restrîns, că sînt sufletiști și că le **pasă**, într-adevăr. Deși oarecum naivă și utopică, o astfel de doctrină merită toată atenția noastră, pentru că de fapt suferim de lipsa ei.

Despre rolul tradiției în universități

Spre jumătatea articolului, autorul trage un semn de alarmă cu semnificații simbolice speciale. Partenera sa de discuție, susținătoare a *political correctness*, propune scoaterea din programa universitară a unor autori cum este (clasicul) Philip Sidney și înlocuirea lui cu o serie de (obscur) mituri polineziene. Ceea ce, ni se spune, e absurd. Poate, la prima vedere. Dar o dată ce ne eliberăm de impulsurile esențialiste pe care mult lăudata cultură europeană le întreține din față,

HUMANITAS
Cartea care dărmuie

Noutăți în librării

- NINA BERBEROVA – *Acompaniatarea. Boala neagră. Trestia revoltată*
- CIORAN (Antologie) – *Cioran și Muzica*
- MONICA LOVINESCU – *Insula Șerpilor. Unde scurte VI*
- CIORAN – *Țara mea/Mon Pays*

Următoarele apariții

- HEINRICH HEINE – *Contribuții la istoria religiei și a filosofiei în Germania*
- DANIEL BERESNIAK – *Francmasoneria*
- SANDA STOLOJAN – *Nori peste balcoane. Jurnal din exilul parizian*
- ANDREI PLEȘU – *Chipuri și măști ale tranziției*

CRONICĂ DE CARTE

DAN C. MIHĂILESCU

Ce ne-am face
fără Patapievici?H.-R. PATAPIEVICI, „Politice”,
Editura Humanitas, 302 pagini

Glose la un titlu

Anul trecut cam pe vremea asta intitulam cronică la cartea de debut a lui H.-R.P. (*Cerul văzut prin lentilă*, ed. Nemira): „Ce ne facem cu Patapievici?” (22-ul din 3-9 mai). Și cum la el dinamita palpă în subsolul fiecărei pagini, riscând să explodeze în toate direcțiile, încheiam astfel: „Ce ne facem cu Patapievici? Dar: ce se va face el cu el într-un Aici și un Acum gata mereu să arunce la gunoi inelul, ca să muște mai bine inelul?”

Exact asta se întâmplă acum, cînd din inel mușcă deopotrivă iubitorul de Marx și teologul totalitar, izolacionistul mercantil și universalistul utopic.

Jos de tot, reacția lui Corneliu Vadim Tudor, după care o „tenie în greva foamei” pe nume Patapievici n-are să se pronunțe despre defectele neamului românesc. Chestie străveche, răsuflată de decenii („grecoteiul” Caragiale, „ultimul ocupant fanariot”, nu el trebuie să-și ridă de românii verzi), careia n-ai decît să-i pui două întrebări: cu ce drept se decretează poet național unul pe care-l cheama Eminovici? cu ce drept îi cheamă pe români la puritate etnică unul pe nume Zelinski Codreanu? Etc. (Ca să nu mai vorbim, iar și iar, despre aportul alogenilor la cultura română; dac-ar fi să-i „radem”, am termina cu vreo 50 la sută din total...)

La polul celălalt, adică sus, sfînta groază (exprimată, ca de obicei, virulent, inclusiv cu cîteva sofisme pe post de „scăpări” sub centură) a lui Cristian Tudor Popescu (*Adevărul*, 17 mai). El nu-l tratează de „tenie” pe Patapievici. Avansează către concept și-i zice: „antiromânistul costeliv”. Parafrazînd, parcă, un celebru titlu din teatrul ionescian, el îi pune lui H.-R.P. mai mult degete pe rană, ca să zic așa: „Ce-i de făcut cu poporul român, d-le Patapievici? Să se sinucidă în masă, păstrînd elitele? Să se steargă de pe hartă? (...) Îl scuipi, îl faci alb de porci, îl arăți cu degetul vecinilor, îl suprimi? Sau rămiți alături de el încercînd din toate puterile să-l scoți din starea nenorocită în care se află, să-l readuci pe lume, să-i dai din energia ta vitală și mentală destul cît, fie și cu prețul epuizării tale, să fiți, cîndva, din nou împreună? Dacă nu ești în stare de această ultimă ipostază, atunci decent este să taci”. Minus fraza finală (alternativele sînt ceva mai multe), omul are dreptate, iar ideea rămîne una esențială. Vom reveni, ceva mai încolo.

În fine, între cele două extreme, atacul studentului teolog Daniel Paltin (40 de ani, fost fizician), care, în *România liberă* din 27 aprilie, îl duce pe Patapievici în pragul satanismului, dar și un lung și negricios eseu semnat Ileana Ioanid, în revista *Societate & Cultură*, nr. 1 (32) din 1996 (redactor-șef Radu Florian). Din aces-

ta din urmă – dincolo de venerația (previzibilă) a autoarei pentru Marx, Sartre și Lukács, ca și de acuzele obișnuite în cazul lui Patapievici („individualismul arrogant, chiar feroce”, „snobismul cultural”, „idiosincrasia față de principiul egalității, refuzat maniacal”) –, apar afirmații șocante privind „fanatismul arrogant” ori „manevre politice de cea mai ieftină specie” (!). Dar și o concluzie surprinzătoare pentru oricine e la curent cu liberalismul lui H.-R.P., văzut aici ca „profund antiliberal”, practicînd „demonismul pe invers”, „o conștiință politică antidemocratică”!

Una peste alta, fapt e că vîlul umoral-plemic stîrmit de convingerile furibund și provocator exprimate de Patapievici, într-un fel de ecorșeu ideatic absolut strălucitor (chîț că blamabil din varii unghiuri), este cea mai serioasă discuție intelectuală din ultimii ani, vizînd esențe de mentalitate etnomorală, paralele cu cele mai curente chestiuni socio-economice și politice. Sigur că toate-s vechi: marota identitară, specificul național, misia intelectualului ș.a.m.d. Dar ce s-ar face micuțul nostru iaz comunal fără Patapievici, fără această crîcnă re-luare de stigmată, obsesii, fundături și utopii transfiguratorii?

Lectură în triumphi

În cazul lui Patapievici, pe bisericăși îi cutremură anticlericalismul aproape visceral. Pe oamենii de stînga – elitismul și liberalismul lui, iar pe cei de dreapta – europenismul antiizolaționist, ieremiadele anti-„carpatine”, modernismul antipășunist. Pe democrații îi turbează cu pleoaria pentru reinstaurarea votului cenizar (la drept vorbind, convingerea intimă – dar nemărturisită – dintotdeauna a oricărui intelectual autentic). Pe unii îi stînjenește echivalarea comunismului cu nazismul. Alții, mai modești la doctrină, se mulțumesc să-și atace snobismul (Patapievici e un mixaj fermecător, riscant și nu o dată insuportabil, de genialitate și infantilism ridicol, de dandyism și absolutism, un fanatic al revitalizării democratice, aristocrat cu accente plebeiene etc.), lecturile-n derivă, franțuzismele cînd epatante, cînd imposibile ș.a.m.d. Dar ce tulbură pînă la preînfărc lectura acestui volum de *Politice* este perspectiva scatofilă asupra românismului. Chiar dacă știi că exasperarea naște exagerațiune și că orice cauterizare presupune fum înecăcios de carne arsă, lumea ideilor suportă greu chiar și estetizarea miasmelor.

Compusă în trespied, cartea se cere însă privită, în consecință, din trei unghiuri: evocarea celor 26 de ore petrecute la închisoarea Jilava în 21/22 decembrie 1989, cînd arestații nu știau ce le vor aduce zorii: împușcarea sau eliberarea!, zonă-limită ce desfide judecata și permite, fără recurs, abso-

lutismul reacțiilor; scrisorile trimise lui Alexandru Paleologu, ambasadorul României la Paris, între 6 martie 1990 și 12 august 1991; și... restul, adică cele aproape douăzeci de articole tipărite în 1995 și 1996 – în „22”, cu precădere. Plus o conferință din 1994. Memorialul groazei mentale de la Jilava este suma suferințelor devenite speranță absolută după 22 decembrie: preludiul revelației negre. Epistolele către Paleologu sînt suma dezamăgirii furioase, devenite cinism, resemnare, imprecăție, mesianism pe dos. Restul cărții este lucrarea cicatrizantă a lucidității: liniștea postludică amară, inteligența rece a unui „suflet apostat”.

Orice scoatere din context falsifică sensul. Fără noaptea de la Jilava – cu perspectiva morții în față – nu e de înțeles oroarea iscată de barbaria aplaudării minerilor. Fără obsesia pozitivă a românității, fără această hohotitoare etnofascinație frizînd uneori maladiul (Patapievici declară că are în manuscris un volum întreg numit *În chestiunea unei aberații: patriotismul românesc*) nu pot fi înțelese vituperările ultracrianiene la adresa României („Iubirea pătimașă” duce, cum știm, la o ură totală, devastatoare, nu?). În fine, fără evaluarea exactă a calmului analitic din textele socio-economice, fără aprecierea preciziei diabolice cu care se fac de obicei textele lui Patapievici inciziile politice – riscăm să rămînem exclusiv cu imaginea de Iov sulfuros, absolutist nedrept și fără scăpare, din epistole.

Obligatorie, această lectură în triumphi nu e deloc ușoară. Pe cît de dărimat ieși din textul liminar („În preajma strengului”), pe atît de revoltat parcurgi coridoarele cu fecale antimioerice, urîmă a istoriei și inima României „ca un cur”!

Și din cît îți pierzi speranța că mai e ceva de făcut cu tine, cu noi, cu el și – la rigoare – chiar și cu EI, dintr-atîta te iluzionezi, încă o dată, în final, că vremea competenței și adevărului încă e posibilă. Textele te poartă din extazul negru al blestemului de neam în descîntecul de vindectă României. Din feeria iluziei narcisice în minia învinsului. Și din răceala sceptică în activismul febril. Așa-i Patapievici: trei tocuri într-o singură călmară.

Un teren minat

Mai rău e că ne prinde cam prost. Cu sau fără voia noastră, de un an, doi ni s-a cam împieptosat mîndria națională și ne-a înghețat ludicul autodizolvant. Nu știu dacă serviciile din umbră ale ingineriei psihosociale, tot împingînd la vadimită, ungureală, marea finanță internațională, complet antiromânească etc., etc., ne-au adus aici, ori însuși trendul continental anti-Maastricht, cu puseuri izolaționiste pretutindeni, cu tot ce se leagă de obsesia identitară. Cert e că, chiar și cei mai ostili, structural, mofiturilor populare, chiar și cei care au mîncat o piine albă prin străinătăți, bursieri sau șoferi de TIR, chiar și tehnofili fără țară și partid, roboți pe viață computerelor, au cam devenit alergici la veștețirea sistematică, reducționistă, nombriștă din mazo-chism, a românității. Se pare că ne-a ajuns duhul galibardicului Leonida: „Națiune, fii deșteaptă!”.

Dacă am numărat eu bine, în afară de doctrinari, oportuniști și indiferenți, ies la socoteală, așa, la o ochire, vreo cinci categorii care amendează

viziunea de coșmar a lui Patapievici asupra românilor: incondiționali (fie piinea cît de rea, tot mai bună-n țara mea, că îmi fac treaba cu ea, cui nu-i place, n-are-a face, să plece, să ne lase-n pace); moderații fesenianți (da, stăm rău, dar asta fiindcă ne-au viciat istoria și geopolitica. Elitele să facă bine să lase politica și să pună osul la Reconstrucție); opozanții moderați (a fost bun amestecul de Caragiale, Cioran și Lucian Pintilie, dar acum gata cu grotescul macabru și derizivitatea antinațională! E vremea coabitării reciproc eficiente, să fim serioși, patrioți, constructivi, ce dracu’, se duce țara de rîpă); minimaliștii mucaliți și cinici (așa e, cum zice Patapievici: România-i o balegă-n drum, dar ce ne pasă nouă? Toate națiile-s la fel, englezii-i huligan, homo și bețiv, de unde lord punctual etc.? Vivat Balcanii și contul meu în bancă, mi se rupe, să se aleagă praful de toate); maximaliștii resentimentari (înc-o revoluție, ca să vie dictatorial băgăm obsesia justițiară, a se împușca un milion de bandiți, autocrație, embargou, ayatollahi, Castro, Hussein, Miloșevici... I-am ras!).

Încît, iată cu ce tălpi de elefant calcă vorba lui H.-R.P. pe terenul minat al mîndriei naționale: „Ce este cu acest popor român, confiscat de propria sa mediocritate ca într-un extaz al deriziunii? Văd în jurul meu oameni hipnotizați de ceea ce îi va aservi; mai văd, oripilat, pasiunea servilă, sădită în ei, de a linge mereu acolo unde sunt împlintate în pămînt picioarele puterii. Cine a servit prea îndelung a căpătat ticurile aservirii”, „Spirocheta românească își urmează calea pînă la erupția terțiară, tropînd vesel într-un trup inconștient, pînă ce mintea va fi în sfîrșit scopită: inima devine piftie iar creierul un amestec apos”; „Numai violența, numai singele mai pot trezi acest popor de grobieni din enorma înnesimire. Mă simt personal jignit de prostia bășcăliosă, de acreala invidioasă, de stridența de țoapă a acestei populații ignorante. Fondul ultim al substanței naționale românești este inadecvarea”.

Chiar și cine-și mai șoptește-n barbă: „așa e, are dreptate, bine le zice, combate bine tîndrul!” – tot se face mic în fața scrierii lor negru pe alb. Cu alte cuvinte: adevăruri (fie ele parțiale, rostite cu febrilitate puberală), dar in-suportabile.

După așa cuvinte („sunt bolnav de România așa cum cancerosii sînt incurabili de cancerul lor: aproape încontinuu îmi e rușine că sînt român și asta mă înfurie, pentru că, deși e nedemn, nu e totuși drept”) nu mai ai „decît” cinci ieșiri: exilul (ca Francoianu, sufocat de provincia franceză ce eram); organizarea... anarhiei (Goga, în 1923, despre generația lui Moța și Marin: „generația nouă își caută un drum pentru credința ei de mîine prin această violență dezlănțuire de nervi. Singele nostru proaspăt zvîcnește în organismul descătușat și cere cuvînt. Sunt copiii furtunilor de ieri cei care vorbesc astăzi și sufletul lor desfăcut de zgura trecutului tresare pătimaș, dornic de-o religie nouă”), sinuciderea, ospiciul sau autorisipirea în frivolitate (estetică sau politică). Asta, bineînțeles, dacă vrei să-ți rămîi consecvent.

Patapievici o va găsi, firește, pe-a șasea, dacă nu cumva le va amesteca la un loc pe cele cinci. În orice caz, merită să scormim în jurul cauzelor ce au determinat „sindromul Ieremia” (profetul biblic) în cazul de față.

S. DAMIAN

Posibila ivire a lui Terminator I

Pornind de la un documentar despre Hitler

Mai multe seri la rind, de curind, un post de televiziune german a oferit publicului un amplu documentar despre Hitler, cu scene inedite deshumate din arhivă, ciclul încheindu-se cu o masă rotundă la care au participat reputeți istorici, filosofi, jurnaliști, psihologi. S-au perindat prin fața ochilor mai întâi scene de beatitudine a puterii. În urma cuceririlor, tribunul tru-faș, avid de teatralitate, e acamat frenetic de mulțime, în special de femei, care plîng de emoția apropierii de persoana idolatrizată. El vorbește patetic, declamator, cu gesturi parcă spasmodice, și frazele, cu o sintaxă sucită, produc un efect năucitor de isterie colectivă. În altă parte, generalii Wehrmachtului, în uniforme pompoase, calmi și țanțoși, urmăresc docil, adesea cu venerație, indicațiile distribuite de un amator în arta militară, care nu admite însă contradicția. Șefi de stat străini în măgulă și îl menajează, acordându-i respect ca unui împărat. Și apoi, intercalate, episoadele marșurilor sîngeroase cu cohorte de ostași, împotmoliti în zăpadă, lihniți de foame și sete; execuțiile și represaliile îndreptate împotriva populației civile în țările înrobite; gazările programate științifice și duse la îndeplinire ca o sarcină birocratică și cu o disciplină prusacă.

O întrebare flutură pe buzele exponenților din noile generații: cine era personajul bizar, demodat și ridicol care a putut țiri prin discursul său charismatic un popor în ruină, nimicind fără milă un întreg continent? Beneficiază el de un drept de apartenență la patria filosofilor și a poezilor? S-ar putea explica irumperea unui monstru și prin dezvoltarea în timp a

unor metehne, deficite, înclinații strîmbe din alcătuirea spiritualității germane? Este el o verigă, fie ea cea de jos, caricaturală, morbidă, a unui lanț din care s-au profilat Goethe, Luther, Wagner sau Nietzsche, cum susține cineva care se pricepe în materie (chiar Thomas Mann)? Sau a fost pur și simplu transplantat de altundeva, el, austriac, fără ascendență notorie, neînrudit cu solul și cugetul teuton, o excrescență a istoriei?

În discuția animată și foarte instructivă, televizată, un participant a polemizat cu interpretarea marxistă despre rolul personalității în declanșarea evenimentelor. Din această optică, totul era văzut ca o determinare din exterior, omul nu era decît un factor adiacent. Cauze din afară sînt lesne de identificat: umilințele Germaniei după primul război mondial, senzația de amputare și de asfixiere în hotărârile fixate, amploarea șomajului, rivalitățile dintre puterile occidentale în goana după profit, enigmatică expansiunea rusească. Cei prezenți la dezbateri au fost aproape unanimi în susținerea tezei că tensiunile ar fi dus, probabil, oricum, la o coliziune de forțe adverse, dar varianta pusă în practică, de o extremă violență, cu alternativa totalei năruiri, poartă evident amprenta personalității lui Hitler.

Hitler și Stalin: similitudini, diferențe

Pătrunzătoare caracterizări sînt formulate într-o carte elaborată pe baza unei excepționale documentări: *Hitler and Stalin Parallels Lives* de Alan Bullock. Comparînd pe cei doi tirani ai secolului XX, cercetătorul englez distinge similitudini frapante, dar și diferențe. La Hitler punctul cel mai de jos bio-

grafic e marcat de intervalul vienez și de cel mîunchenez, perioade de tinerețe în care viitorul stăpîn absolut trăiește într-o neagră mizerie, deklasat după o copilărie fără griji într-o familie înstărită, suferind de o acută lipsă de bani, fără palton, ratînd ca artist independent, împins la vagabondaj. Simptomatic apare faptul că nici în aceste vitrege condiții n-a abdicat de la credința narcisiacă nestrămutată în el însuși și a fost capabil să mobilizeze rezerve lăuntrice ca să reziste la orice umilință: Deși în tipare rudimentare, potențialul de gîndire și coerența sistemului său de evaluare a lumii, încheat încă de atunci, nu trebuie subestimate. Sorbind cuvîntările oratorilor improvizați din berării, colectînd invidia, ura, patima oarbă din delirul lor verbal, Hitler și-a construit un fundament, cu cîteva idei fixe, pe care nu l-a mai abandonat.

Ca și Stalin în junete, era un „*Einzelgänger*”, activa singur, pe cont propriu, amîndoi înapți să se apropie cu adevărat de companiile lor de luptă. Dacă „*tătucul popoarelor*” va fi mai rece și mai calculat, celălalt, retras în bunker, se va inflama des, va reacționa tumultuos, precipitat, șarjat, își va păstra rar echilibrul. Pentru Hitler, încă din 1914, războiul va confisca interesul, el nu se va tușea laș în tranșee și va gusta camaraderia pe front. Era aici în elementul lui, își putea satisface pofta care îl dirija, pofta de distrugere. Înfrîngerea morții și voința de nimicire vor fi motorul tenebros al personalității. Fără aceste componente stranii și excesive de structură nu poate fi recon-

stituit traiectul suirii și rostogolirii sale.

Mai izolat ca la Viena, de unde a asimilat furia împotriva plutocrației, a evreilor și a marxistilor, peregrinul va simpatiza tocmai orașul reședință a grației, München, pe considerentul că îi relevă ceea ce și căuta, fondul autohton. Putem citi un deceniu după aceea în *Mein Kampf*, „*Jubirea interioară care mă lega de acest oraș mai mult decît față de oricare altul, încă din cele dintîi ceasuri ale șederii mele. Un oraș german!! Ce deosebire, comparat cu Viena, acest Babilon al raselor!*”. Pe conceptul de puritate a singelui se va fundamenta șovinismul agresiv al expunerilor viitoare. Această exaltare a naționalului constituie nucleul ideologiei naziste – e bine de reținut această particularitate. Ca să fie profetul necontestat, ridicat deasupra vacarmului, va arde în spate punțile, va șterge dira trecutului, va întreprinde legăturile cu părinții, rudele, vechii cunoscuți. A răsarînd din neant în zale de cavalier al apocalipsei. Tot ce era el trebuia să se identifice cu misiunea predestinată; viața intimă, note de jurnal, confesiuni ar fi stînjinit proiectia de grandoare. Deși aceste lucruri erau evidente, o caecalma care discreditează pe cineva fără cruțare a fost luată în serios de o revistă ilustrată de prestigiu, *Der Stern* (1983), care a trimbat imprudent că a pus mîna pe caietele personale ale Führerului și a început chiar să le reproducă, însemnări trucate dibaci de un plastograf. Isprava hazlie a fost istorisită și într-un film comic fidel împrejurărilor reale.

Subtitlurile aparțin redacției
(Continuare în numărul viitor)

Grupul Editorial All

– str. Carol Knappe 20, sector 1 –

Tîrgul Internațional de Carte București '96

Lansări de carte • 5.06, ora 12.00: CORNELIU DUMITRIU *Arheologia dramelor shakespeareene*, prezintă Ileana Berlogea • 6.06, ora 13.00: NICOLAE BREBAN *În absența stăpînitorilor*, prezintă Gabriel Dimisianu • 7.06 ora 12.00: MIRCEA NEDELICIU *Tratament fabulatoriu*, prezintă Ioan Bogdan Lefter • 7.06, ora 14.30: NICOLAE MANOLESCU *Poezia română modernă de la G. Bacovia la Emil Botta*, prezintă Mihai Șora • 8.06, ora 16.00: OSCAR WILDE *De profundis*, prezintă Răzvan Petrescu • 9.06 ora 11.30: DORU COSMA *Scriitori în fața justiției* • 9.06 ora 13.00: ROMUL MUNTEANU *Introducere în literatura europeană modernă*, prezintă Irina Mavrodin.

Demonstrații multimedia 8.06 orele 14.00–15.00: Științe/educațional (Sala de conferințe), prezintă Christopher Clark.

Lansările de carte se vor desfășura la standul editurii, etaj 3, sala 4.

POLIROM

colecția PLURAL

ULTIMELE APARIȚII

- Vladimir Tismăneanu
Balul mascat.
Un dialog cu Mircea Mihăeș 6000 lei
- Carlo Ginzburg
Istorie nocturnă.
O interpretare a sabatului
cu o postfață de Valeriu Gherghel 8500 lei
- Ignațiu de Loyola
Exerciții spirituale
traducere și note: Christian Tămăș 6000 lei

comenzi la CP266, 6600, Iași
Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111

EDITURA NEMIRA C.P. 26-38 București, fax: 781.72.51; tel.: 665.87.95

Tîrgul Internațional de Carte București '96

Miercuri 5 iunie

ora 16, standul Editurii Nemira (etajul 3, 3.02.06)
CARTEA – revista oficială a Tîrgului de Carte București, editată de Fundația DEC Nemira

Joi 6 iunie

ora 16, standul Editurii Nemira
CĂLĂTORII ÎN LUMEA DE DINCOLO
de IOAN PETRU CULIANU
(Colecția OPERE COMPLETE – IOAN PETRU CULIANU)
ora 16.30, standul Nemira Media (foaierul mare, F.M. 02)
INVENTAREA FORMELOR de Alain Boutot
(prima apariție în noua colecție ȘTIINȚA COMPLEXITĂȚII)

Vineri 7 iunie

ora 16, standul Editurii Nemira
DUMINICA ORBULUI, SURDULUI ȘI MUTULUI

LĂSATA ȘI RIDICATA SECOLUI

Satire grafice de Ion Barbu
ora 16.30, standul Nemira Media
NICHITA, primul compact-disc produs de Nemira (versuri de Nichita Stănescu pe muzică de Nicu Alifantis)

Sîmbătă 8 iunie

ora 14, standul Editurii Nemira
ULTIMELE APARIȚII DIN COLECȚIA NAUTILUS
ora 14.30, standul Nemira Media
DICTIONARELE ELECTRONICE NEMIRA

Duminică 9 iunie

ora 12, standul Editurii Nemira
CALIFORNIA. MIRAJUL VESTULUI de Bogdan Ficeac (Colecția ȚĂRMURI)

ALEXANDRA TITU

Inalienabila nostalgie a delațiunii

Primit cu ceva vreme în urmă și nepublicat din rațiuni de spațiu, acest text își păstrează actualitatea, mai ales că d-l Cornel Radu Constantinescu își continuă „cruciada” la adresa avangardei, a experimentalismului și în general a tot ceea ce nu este conform cu propria-i convingere.

Este nevoie uneori de un act insignifiant pentru a realiza adevăruri foarte grave și, brusc, citit într-un context ce se dovedește coerent, faptul aparent comic (în sensul dat de Aristotel termenului, ca „ocupându-se de lucruri mai curind josnice”) se dovedește important. El dobândește importanță în măsura în care devine simptomul unei maladii grave și generale. Faptul mărunț este cronica insolentă a unui coleg critic de artă (Cornel Radu Constantinescu), care atacă un fapt cultural în toate implicațiile sale (*Adevărul literar și artistic*, aprilie, 1996). Acest fapt este expoziția artistului Ion Bitzan, deschisă în Galeria de artă Kretzulescu ale Muzeului Național de Artă, Departamentul artă contemporană. Autorul atacă în bloc ideea creării unui departament de artă contemporană în cadrul „venerabilului muzeu”, catalogul manifestării (și mai cu seamă autoarea textului, curator al expoziției, responsabilă de activitatea acestui departament, Ruxandra Balaci) și artistul expozant.

Critica opereii lui Ion Bitzan ia forma unui rechizitoriu personal, cu aluzii la deceniile precedente, asupra cărora d-l Cornel

Radu Constantinescu păstrează o foarte minuțioasă contabilitate a gesturilor celorlalți, trecându-și cu vederea, cu multă generozitate și simpatie, propriile gesturi și angajări eficiente și virtuozitate de apărare al principiilor esteticii și ideologiei comuniste. La prima lectură, textul nu m-a surprins, deși făcea deja oarecare ecou negativ. Cunoscut stilul acestui coleg, îmi amintesc încă acuzațiile de „agresiune împotriva umanului” formulate la adresa tinerilor artiști ce expuneau, în 1982, la Galeria Kalinderu, sub genericul „Expresia corpului uman”, sau de descoperirea grotescă a happeningului grupului subREAL, la expoziția „Sex of Mozart” sau de... Este, de altfel, suficient și să ne reamintim că, în anii '80, cu ocazia unei dezbateri pe tema funcției criticii de artă a criticului de artă, domnia sa își formula crezul în sensul unui critic înarmat cu o bardă, chemat să facă ordine în cimpul artelor... O dată acest punct de vedere formulat, devine limpede de ce un critic cu asemenea program nu poate înțelege în profunzime și în toată amploarea sa culturală și implicarea sa creatoare gesturile unui critic care se simte chemat să creeze context cultural și chiar instanțe culturale: de pildă, departamentul de artă contemporană într-un muzeu cu patrimoniul inert după un cataclism istoric și cu disponibilitățile spirituale blocate de biroacrați și prejudecăți. El nu poate înțelege nici plăcerea creatoare pe care un astfel de critic, fascinat de fenomenul viu al creației și de cimpul conotativ al propriului său instrument, tratează el însuși limbajul ca un creator. O critică-delațiune are nevoie de o limpezime maximă, exe-

cuțiile trebuie să se bucure de o lipsă de ambiguitate și de dificultate de lectură, care să le facă mesajul accesibil maselor. Din aceleași motive din care gestul critic al Ruxandrei Balaci îi rămâne străin, Corneliiu Radu Constantinescu se blochează și în fața opereii lui Ion Bitzan. Desigur, el nu poate înțelege nici mobilul profund al opereii de artă, dincolo de un conținut dogmatic clar. El îl acuză pe Ion Bitzan, a cărui preocupare în zona scrierii, a cărții obiect, datează de la sfârșitul anilor '70, de „o indiferență cutremurătoare față de cuvint, de litera scrisă, pe care le imită în opera sa orbeste, strict gestual ca manualitate... refuzând să accepte că distilarea unui suport-scriere, independent de orice mesaj, este de fapt un mod de a mitiza acest mediu.

Dar cel mai grav, mai grav decât insulta sau înșinuirile lipsite de noblețe și de respect, construite după schema delațiunii, într-un limbaj, este drept, nesofisticat, neelitist; ci doar trivial-umoristic sau contaminat de retorica ședințelor de odinioară, este atacul la adresa Departamentului de artă contemporană. Acesta este, de fapt, chiar mobilul denunțului său, realizat, desigur, cu atât mai mult entuziasm cu cât justifică și atacul asupra unui coleg mai tânăr (Ruxandra Balaci), cu o activitate deja remarcabilă, plină de inițiativă, demonstrând o cultură solidă, capabilă de a susține un doctorat în domeniul său - toate defecte impardonabile. Transparența muzeului față de actualitate este denunțată ca o „Decădere” a instituției, creația contemporană fiind atinsă, în viziunea criticului, de o contagioasă lipsă de valoare. Din nefericire, această opinie, atât de evidentă, nu are, atât de meschin închinată de tot ceea ce se petrece în cultura noastră și în cea universală acum, nu este doar expresia unui resentiment și complex personal. Starea generală a culturii noastre actuale demonstrează cât de generalizate și de eficiente sint aceste tropisme spre dogmatism, simptome ale sclerozei, aceste supraviețuiri ale unui proletcultism încă activ. În toată Europa (și în toate

țările civilizate în care conceptul de muzeu ca și realitatea concretă a artei contemporane sint cunoscute și operante) există muzee de artă contemporană. În România, însă, fără nici o îndoială, asemenea muzeu nu există, deși artă contemporană există. O artă bogată, nuanțată, complexă, în care se operează sinteze pline de originalitate, în care tradiția își află o valorizare convingătoare, iar sincronizarea cu mișcarea de idei universale se produce firesc. Muzeul Național de Artă, din al cărui complex face parte și Muzeul Colecțiilor, ce găzduiește din 1990 Galeria Cataomba (director Sorin Dumitrescu), a dovedit până în prezent capacitatea de a susține fenomenul creației contemporane, suplinind în oarecare măsură absența unui muzeu de artă contemporană, indispensabil, în orice caz, unei culturi naționale în momentul în care acea națiune aspiră să se înscrie într-un context european. Galeria Kretzulescu susține curente și direcții deschise explicit spre inovații și estetice europene, în timp ce Cataomba se preocupă mai ales de arta cu aplecare spre filonul verticalei temporale și al definirii autohtoniei. Muzeul se deschide astfel generos. Aproape se prefigurează nucleul unui muzeu de artă contemporană, un muzeu dinamic, care să ateste - prin selecție - valoarea artei românești și să o pună în circulație.

Coerența nepăsării față de artă și a refuzului de a integra dimensiunea ei contemporană au părut dintr-o dată amenințare. Or, nu veteranii cauzei unei culturi antiburgeze, ai unui limbaj tovarășesc, în care cel mult poți să injuri, dar pe șleau, ca să înțelegă masele, lipsese. Ei vor fi totdeauna prezenți și dispuși să-și folosească toate deprinderile bine fixate în exercițiul eficient al anilor de cenzură. Important este ca demersul lor să rămână un accident pitoresc în contextul vieții culturale și nu să-și atingă scopul ambițios de a contribui la reinstaurarea cenzurii, a cărei nostalgie pare să bintuie tot mai puternic.

Programul va contribui la dezvoltarea organizațiilor neguvernamentale din România și are următoarele obiective:

- Îmbunătățirea condițiilor în care activează ONG-urile prin informarea publicului, mass-mediei, factorilor de decizie și funcționarilor publici despre rolul și funcțiile ONG-urilor într-o societate democratică;
- dezvoltarea capacității ONG-urilor de a funcționa eficient prin oferirea de programe de instruire, cooperare, asistență managerială, stringere de fonduri și relații cu publicul;
- diversificarea scopurilor, tipurilor și calității activităților ONG-urilor;
- încurajarea responsabilității colective a ONG-urilor pentru dezvoltarea pe termen lung și consolidarea în cadrul societății civile a sectorului neguvernamental;
- o mai mare recunoaștere publică a rolului și funcțiilor acestora;
- dezvoltarea comportamentului asociativ și a participării cetățenilor.

Programul de finanțare are un buget total de 3,75 milioane ECU și va finanța proiecte ale organizațiilor neguvernamentale din România ce se vor desfășura în următoarele 30 de luni. Prima dată limită pentru depunerea proiectelor este 15 iunie 1996.

PROGRAME DE FINANȚARE PENTRU ONG-URI

Fundația va finanța proiecte ale ONG-urilor în următoarele domenii de activitate:

1.1. Activități de instruire

ONG-urile vor putea propune spre finanțare programe de instruire în diverse domenii de interes pentru ele. Programele de instruire vor fi destinate membrilor acestora în vederea îmbunătățirii activității lor.

1.2. Activități de informare

Proiectele de activități de informare vor fi destinate promovării activității organizațiilor neguvernamentale și sectorului neguvernamental și vor facilita comunicarea între acestea și alte sectoare ale vieții sociale.

1.3. Activități de cooperare

Proiecte de cooperare între organizațiile neguvernamentale și între acestea și autorități publice, media, comunitatea de afaceri etc., cu scopul dezvoltării pe termen lung a sectorului neguvernamental.

1.4. Finanțarea dezvoltării de proiecte și programe

În cadrul acestei componente se vor finanța proiecte și programe ale ONG-urilor prin care acestea lansează activități sau folosesc noi metodologii destinate creșterii impactului activităților lor în societate.

FUNDAȚIA PENTRU DEZVOLTAREA SOCIETĂȚII CIVILE

anunță
lansarea programului
de finanțare a proiectelor
organizațiilor
neguvernamentale

Acest program este o componentă
a Programului PHARE
pentru Dezvoltarea Societății Civile

PROCEDURA DE PREZENTARE A PROIECTELOR SPRE FINANȚARE

Proiectele se vor prezenta spre finanțare pe formulare standard. Formularele se obțin la cerere și pot fi ridicate personal sau prin poștă. Cererea se va prezenta în trei exemplare. În cazul în care organizația are dificultăți în realizarea copiilor (nu posedă copiator), poate solicita ca acestea să fie realizate de secretariatul Fundației. Proiectul (formularul completat) se va trimite pe adresa:

Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile - pentru programul de finanțare, CP 22-219, București, sector 1

SELECȚIA PROIECTELOR

Selecția va fi organizată după fiecare dată limită. Decizia privitoare la acordarea finanțării va fi luată de Consiliul de Administrație al Fundației. În cazul în care un proiect a fost selecționat spre finanțare, organizația va semna acordul de co-finanțare și va primi prima tranșă a finanțării nu mai târziu de două luni de la data la care Consiliul a decis selectarea proiectului.

CONDIȚII DE ELIGIBILITATE A ORGANIZAȚIILOR

Sint eligibile pentru finanțare organizațiile autonome, non-partizane, fără scop lucrativ (non-profit) legal constituite în România.

Sint considerate eligibile organizațiile care activează în domenii ca: educație civică, protecția mediului și protecția consumatorului, cultura, social și sanitar (cum ar fi organizații ale handicapaților, de protecția copiilor și bătrânilor etc.), organizații care promovează drepturile omului (incluzând drepturile refugiaților și ale minorităților), organizații ale femeilor și de tineret etc.

Nu sint eligibile:

- instituțiile publice, ale administrației publice centrale sau locale;
 - filialele unor organizații străine;
 - partidele politice;
 - sindicatele;
 - organizațiile patronale;
 - organizațiile finanțate majoritar de la bugetul Statului.
- Srijinul acordat organizațiilor academice și științifice se va limita la activitățile de formare/instruire și la accesul la centre de resurse.

Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile va organiza sesiuni informative de prezentare a programului în țară. Organizațiile din București și din țară interesate să participe la aceste întâlniri sint rugate să trimită o scrisoare de solicitare pe adresa CP 22-219, București, sector 1, sau prin fax, la numărul 01-642 20 66, până la data de 10 iunie 1996. Prezentările programului de finanțare în diverse orașe din țară se vor face în perioada 1 iunie - 30 iunie 1996.

Pentru detalii suplimentare și formulare vă puteți adresa zilnic între orele 9.00-13.00 la sediul Fundației din Str. Plantelor 77, ap. 2, București, sector 2, tel. & fax 642 20 66
Dna Anca DANTES, coordonator Programe de Finanțare

WŁODZIMIERZ CIMOSZEWICZ, prim-ministru al Poloniei

Construind securitatea Poloniei: apartenența la NATO – un obiectiv cheie

Unul dintre obiectivele majore ale politicii externe a Poloniei este acela de a asigura apartenența la Alianța Nord-Atlantică, un scop susținut de 80% din populația țării. Polonia nu dorește să fie doar un simplu consumator al securității oferite de NATO, ci să și contribuie semnificativ la aceasta. Fără să ignore obiectivele Rusiei la largirea NATO, Polonia este pregătită să aibă un dialog cu Rusia – atât la nivel guvernamental, cât și de experți – și speră că acest proces, pe care intenționează să-l continue, va duce la o înțelegere reciprocă mai bună. Studiul întreprins de Alianță în vederea largirii ei a încheiat prima fază a dezbaterii pe acest subiect; comunicatul emis de Consiliul Nord-Atlantic în decembrie trecut a deschis o fază nouă, dinamică și, ca urmare a discuțiilor purtate cu statele interesate în formula 16+1, această fază ar trebui să culmineze cu stabilirea unei date, înainte de sfârșitul acestui an, pentru începutul discuțiilor de primire în NATO.

această oră, forțele armate suferă restructurări pentru a se încadra în standardele NATO și pentru a asigura un control civil eficient asupra lor. Programul Parteneriatului pentru Pace (PpP) este implementat în Polonia prin trei forme de cooperare fundamentale: consultarea la nivel de grup de experți, pentru schimb de informații și experiență; participarea experților civili și militari la cursuri și instruirii organizate de NATO; și, în sfârșit, prin participarea de unități militare și observatori implicați în operațiile de menținere a păcii, umanitare și de căutare și salvare. Polonia nu abordează PpP-ul într-un mod unilateral – doar ca o treaptă spre largirea componenței NATO. Noi recunoaștem importanța Parteneriatului în aceea că el contribuie la securitatea Europei și că are o funcție importantă în formarea și consolidarea încrederii între state. Totuși, ne așteptăm, desigur, ca rolul nostru în PpP să contribuie la atingerea țelului nostru final, acela de a obține statutul de membru deplin în NATO.

paneuropene de măsuri pentru stabilirea încrederii reciproce și a securității, Tratatul CFE, Tratatul Cerurilor Deschise și altele). O asemenea abordare nu numai că ia în considerare interesele unor state precum Polonia, care aspiră să devină membre, ci și posibilele preocupări ale altor state. Astfel, expansiunea NATO în Europa central-răsăriteană, consolidind stabilitatea în această zonă, ar trebui să aducă beneficii vecinilor săi răsăriteni, inclusiv Rusiei.

Poziția Rusiei

Guvernul Rusiei se opune pe față și constant expansiunii NATO către est, o atitudine, trebuie notat, care este împărtășită de liderii majorității partidelor de opoziție. Conform modului lor de gândire, largirea Alianței nu ar fi altceva decât un alt aranjament gen „războiul rece”. Admiterea noilor membri din Europa central-răsăriteană n-ar însemna altceva decât că linia de demarcație ar fi trasă mai aproape de Rusia, iar disensiuni asupra unor subiecte vitale ar avea ca rezultat nu numai o „pace rece”, ci și o reaprindere a tensiunilor și o reescaladare a cursei înarmărilor.

Se pare că asemenea obiectiv la largirea NATO se bazează într-adevăr pe logica epocii trecute; ele nu reușesc să recunoască schimbările care au avut loc în Europa. În fapt, nu există alternative atrăgătoare sau realiste la eforturile actuale ale statelor central-europene, îndreptate spre adaptarea treptată a structurilor europene la noile condiții și cerințe.

Poziția Poloniei

În ultimii ani, guvernele care s-au succedat la conducerea Poloniei au afirmat în mod repetat că ele se opun divizării Europei atât de-a lungul râului Oder, cât și a râului Bug. Și aceeași poziție o are și guvernul meu. Nu dorim cîștig de puțin să devenim încă o dată un stat de frontieră. Vrem să realizăm nu numai integrarea cu vecinii noștri occidentali, ci și cele mai strînse relații cu puțință cu toți vecinii noștri din Răsărit. Sperăm în relații de bună vecinătate cu Rusia – asemănătoare cu acelea pe care le-am stabilit de curînd cu Germania. Sîntem nerăbdători să extindem cooperarea economică, fapt ce ar fi în interesul ambelor țări. Primirea prietenoasă de care s-au bucurat toți micii comercianți din Răsărit care ne vizitează regulat țara dovedește că Polonia nu nutrește nici un sentiment de dușmănie față de ruși. Sîntem conștienți de apropierea ce există între culturile noastre slave și am dori să dezvoltăm contactele în acest domeniu. De asemenea, sîntem conștienți de diferențele existente între Polonia și Rusia în ceea ce privește conceptul de securitate europeană și înregistrăm

obiectivul Rusiei referitoare la intrarea noastră în NATO. Am vrea să credem că nu sînt insurmontabile. Sîntem pregătiți pentru dialog – atât între cele două guverne, cit și la nivel neoficial – între specialiștii din cele două țări. Am fi dispuși să ascultăm cu atenție argumentele celeilalte părți și, cu răbdare, să le prezentăm pe ale noastre – sperînd că, și dacă asemenea schimburi nu ne apropie mai mult, cel puțin pot contribui la o înțelegere mutuală mai bună. Din fericire, de curînd au avut loc la Varșovia mai multe întîlniri între intelectuali polonezi și ruși (uneori și cu participarea experților germani). Și avem de gînd să continuăm această activitate.

În același timp, trebuie să subliniez că Polonia nu se va lăsa abătută prin presiuni externe de la exercitarea dreptului suveran de a căuta orice alianțe pe care le considerăm a fi în interesul nostru. Astfel, intenționăm să continuăm cu eforturile noastre de a intra în Alianța Atlantică în viitorul cel mai apropiat.

Studiul asupra largirii NATO, pe care Alianța l-a publicat toamna trecută în septembrie, încheie prima fază a dezbaterilor pe marginea acestui subiect. Comunicatul dat publicității în decembrie 1995, după întîlnirea ministerială a Consiliului Nord-Atlantic, deschide o fază nouă și dinamică în cadrul procesului, bogat în forme noi de cooperare eficientă. Statele interesate ar trebui să ajungă la o înțelegere asupra formelor specifice pe baza unui dialog continuu cu NATO. Noi sîntem convinși că dialogul în formula 16+1, dus înainte de convorbirile premergătoare acceptării, ar trebui să înceapă cit mai repede cu putință. Această fază a procesului de largire a Alianței ar trebui să culmineze cu stabilirea datei, înainte de sfîrșitul anului în curs, pentru demararea discuțiilor de acceptare.

Traducere și adaptare după NATO REVIEW de Irina Horea

Cerințele de bază ale securității

Nu dorim includerea ca țară membră în NATO sau în Uniunea Europeană de teama unei amenințări imediate sau neașteptate. Acțiunile noastre se ghidează după experiența noastră istorică și după analiza serioasă a logicii procesului de integrare în Europa. În termenii teritoriului și ai populației, sîntem o țară importantă în Europa central-răsăriteană. Mai mult, nu avem conflicte etnice în interiorul țării, nici dispute la granițe cu vreunul dintre vecini. De fapt, avem tratate de prietenie și cooperare cu toate țările vecine. Poziția noastră strategică este cu atât mai importantă cu cit se află într-un punct crucial între Europa atlantică și marea cîmpie din partea de răsărit a continentului. Avem granițe atât cu NATO, cit și cu Rusia. În timpul vizitei sale la Varșovia, în iunie 1995, secretarul de stat american al Apărării, William Perry, a numit Polonia „cheia către securitatea europeană”. Am dezvoltat structuri democratice, iar alegerile ulterioare au fost cu desăvîrșire libere. Guvernul actual este susținut de o majoritate parlamentară sănătoasă. Bineînțeles, uneori avem controverse politice înverșunate în Polonia, dar acestea sînt rezolvate conform legislației în vigoare și procedurilor democratice. În sfîrșit, dar nu mai puțin important, avem o armată numeroasă și bine instruită. Polonezii au dovedit adesea în trecut că sînt soldați buni – au demonstrat acest lucru atunci cînd au luptat de partea britanicilor, a canadienilor și a americanilor în timpul celui de-al doilea război mondial. La

Largirea componenței NATO

Largirea componenței NATO va însemna, în opinia noastră, eliminarea totală a tuturor diviziunilor existente în Europa, nicidecum trasarea unor noi linii de separare. Largirea componenței NATO, ca și a Uniunii Europene și a Uniunii Vest-Europene, ar trebui privită ca încă un pas spre unificarea continentului și ca o garanție că acest proces – în ceea ce privește presiunea răsăriteană – nu se va opri la unificarea Germaniei. Va însemna de asemenea extinderea zonei de stabilitate europeană, care, în ziua de azi, cuprinde în special Uniunea Europeană și țările NATO.

În acest sens, largirea componenței NATO nu este îndreptată împotriva nici unui alt stat. Ea reprezintă parte componentă din viziunea generală a Poloniei asupra arhitecturii securității europene, bazată pe următorii piloni de susținere:

- Un proces treptat, limpede și deschis al largirii componenței NATO, care nu exclude a priori nici un stat.
- Relații prietenoși între un NATO largit și acele țări care rămîn în afara structurii lui. Acest proces ar trebui să fie îndreptat spre întărirea Consiliului de Cooperare Nord-Atlantică, dezvoltîndu-se programul Parteneriatului pentru Pace și, de asemenea – mai ales –, construindu-se un parteneriat cu o bază solidă între NATO și Rusia și, posibil, între NATO și Ucraina; cooperarea NATO cu aceste state este indispensabilă pentru o securitate durabilă în Europa.
- Instituții paneuropene puternice, în special OSCE, dar și alte inițiative ce reprezintă parte din noua ordine politică și militară în Europa (sistemul

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista „22” achitînd la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în

	1 an	6 luni	3 luni
- Europa	80 \$	40 \$	20 \$
- Occidentală:	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF
- Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia,			
- Slovenia	40 \$	20 \$	10 \$
- Israel	60 \$	30 \$	15 \$
- SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista „22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Redacția: GABRIELA ADAMEȘTEANU (redactor-șef); RODICA PALADĂ (redactor-șef adjunct); ANDREI CORNEA (publicist comentator); HORĂȚIU PEPINE (publicist comentator); OANA ARMEANU (șef secție social); DIANA TURCONI, IULIAN ANGHEL (social); DAN PERJOVSCHI (grafician); ALEXANDRU CIRIP (secretar tehnic de redacție); RADU DOBÂNDĂ, LUCIAN PIUCĂ (corectori); MIRCEA IONESCU (șef serviciu difuzare); CONSTANTIN SATALLA, ALEXANDRU PETREA (difuzare); MIHAELA CUCU (publicitate); ALINA CORBU (contabil-șef); DOINA GIUHAT (casierie); CONSTANTIN VĂDUVA (fotoreporter). Responsabili de număr: RODICA PALADĂ

Rubrici permanente: H.-R. PATAPIEVICI (eseu), N.C. MUNTEANU (comentariu politic), ILIE ȘERBĂNESCU (comentariu economic), RALUCA STROE-BRUMARIU (Parlament), MARIAN CHIRIAC (săptămîna politică), CEZAR BALTAJ, HARI KULLER (istoria religiilor), DAN C. MIHĂILESCU (cronică literară), MAGDA CĂRNECI, ERWIN KESSLER (cronică plastică).

Correspondenți: IOAN MUȘLEA (Cluj), DANIEL VIGHI (Timișoara), DINU MIHAIL (Chișinău), ION MIRON DAMIAN (Paris), ADRIAN NICULESCU (Milano).

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHNEA BERINDEI, EMIL HUREZEANU, VLADIMIR TISMĂNEANU, MIHAI ȘORA, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI.
Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22”.
Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, e-mail: r22@r22.sfos.ro
Manuscrisele nepublicate nu se restituie **ISSN-1220-5761**